

A-1753

Instytut Turystyki
Zakład Gospodarki Turystycznej
we Wrocławiu

Zasoby bazy noclegowej turystyki w Polsce i ich wykorzystanie w 1996 r.

Opracował:
dr Zbigniew Werner

Wrocław, maj 1997 r.

A-1753

Instytut Genetyki
Archiwum Prac Genkoro-Budowczych

Symbol pracy:
R- 9/97

**Praca wykonana na
zlecenie Urzędu Kultury
Fizycznej i Turystyki**

Spis treści

	str.
I. Wprowadzenie	2
II. Wielkość i struktura bazy noclegowej	4
III. Zmiany w wielkości bazy noclegowej w latach 1995 - 1996	9
IV. Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej	13
IV.1. Baza hotelarska	13
IV.2. Pozostałe obiekty	14
V. Baza noclegowa według województw	16
V.1. Baza hotelarska	20
V.2. Pozostałe obiekty	23
VI. Wykorzystanie bazy noclegowej według województw	27
VI.1. Baza hotelarska	27
VI.2. Pozostałe obiekty	28
VII. Baza noclegowa według gmin	31
VIII. Wykorzystanie podaży zasobów noclegowych w gminach o funkcjach turystycznych	37
IX. Podsumowanie	41
X. Załączniki graficzne	43

I. Wprowadzenie

Zakres problematyki przedstawionej w opracowaniu obejmuje analizy wielkości zasobów bazy noclegowej, jej strukturę rodzajową i sezonową, wykorzystanie bazy z uwzględnieniem tej struktury oraz zmiany wielkości bazy.

Posłużono się danymi Głównego Urzędu Statystycznego^{1/}, które są wynikiem inwentaryzacji bazy przeprowadzonej w 1996 r. za pomocą kwestionariusza statystycznego K - T1. Inwentaryzacja ta nie obejmuje jednak całości zasobów noclegowych wykorzystywanych przez turystykę. GUS wyłącza z niej domy wczasów dziecięcych, zakłady uzdrowiskowe wykorzystywane do prowadzenia działalności leczniczej, szkoły, internaty i inne obiekty oświatowo - wychowawcze adaptowane na cele zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Wielkość zasobów noclegowych przedstawiono według stanu na 31 lipca 1996 r. Natomiast analizy zdolności recepcyjnej bazy i jej wykorzystania obejmują okres październik 1995 r. - wrzesień 1996 r. Z kolei wskaźniki wykorzystania hoteli według kategorii odnoszą się do okresu styczeń - wrzesień 1996 r.

Analizy struktury bazy ograniczono do podziału stosowanego przez GUS, który w polskiej bazie noclegowej wyróżnia 16 rodzajów obiektów. Zrezygnowano z transformacji podziału GUS stosownie do klasyfikacji zalecanej przez WTO, ponieważ obowiązujące międzynarodowe kryteria nie zawsze są adekwatne do specyfiki bazy funkcjonującej w Polsce i taka próba podziału będzie obarczona błędem. Dopiero planowana standaryzacja polskiej bazy pozwoli na jej klasyfikację według zaleceń WTO. Przykładem mogą być bardzo duże zasoby ośrodków wczasowych, których aktualne funkcje nie odpowiadają ścisłym kryteriom WTO, na podstawie których możnaby je zakwalifikować do „innych obiektów hotelarskich” lub „pozostałych obiektów zakwaterowania zbiorowego”.

^{1/} dyskietka z danymi K-T 1, Ośrodek Informatyki Urzędu Statystycznego w Krakowie, 1996.

Analizę zmian wielkości bazy odniesiono do lat 1995 - 1996. W latach tych zmiany są na tyle wyraźne, że dostarczają wystarczających informacji do analiz. Wcześniej, w poszczególnych latach okresu 1991 - 1994 rejestrowano zwiększenie i spadek ogólnych wielkości obiektów i miejsc noclegowych. Dopiero od 1994 r. występuje zjawisko wzrostu zasobów, charakteryzujące się podobnymi tendencjami - przyrostem miejsc ogółem i w niektórych grupach obiektów oraz ubytkiem miejsc w innych grupach. Zmiany te wywołane są procesami gospodarki rynkowej, które powodują m.in. przyrost nowych placówek, prywatyzację bazy, zmiany funkcji lub gestora z czym wiąże się zarówno przyrost jak i ubytek zasobów, podwyższanie standardu obiektów nieraz kosztem liczby miejsc.

Poszczególne parametry bazy przedstawione są w trzech przekrojach przestrzennych - w skali kraju, województw i gmin. Natomiast załączone ryciny ilustrują te zjawiska w układzie wojewódzkim i gmin. W gminach miejsko - wiejskich wielkość bazy jest sumą zasobów obu tych jednostek administracyjnych.

II. Wielkość i struktura bazy noclegowej

W Polsce, według stanu na 31 lipca 1996 r. turystyczne zasoby noclegowe liczyły 11 089 obiektów, które oferowały 736,8 tys. miejsc noclegowych. Nadal w strukturze bazy wyróżnia się 16 rodzajów obiektów (tab. 1). Baza ta charakteryzuje się wysokim stopniem sezonowości i większość miejsc wynajmowana jest w sezonie letnim. W ofercie całorocznej znajduje się tylko 284,3 tys. miejsc tj. 36,7% całych zasobów. Do lat dziewięćdziesiątych taka struktura uznawana była za niekorzystną. Wówczas prawie cała baza była własnością państwową, zakładów pracy lub spółdzielczą i jej funkcjonowanie było dotowane. Postulaty wydłużenia działalności obiektów oraz większego udziału w nowych inwestycjach obiektów „trwałych”, miały na celu poprawę efektywności ekonomicznej tej bazy. Obecnie mechanizmy gospodarki rynkowej, a więc popyt i podaż warunkują wielkość i strukturę sezonową zasobów noclegowych.

Baza jest zróżnicowana również pod względem standardu. Co czwarte miejsce (25,3%) zasobów funkcjonuje w domkach turystycznych, a na polach biwakowych znajduje się 8,5% miejsc.

Największymi zasobami noclegowymi dysponują ośrodki wczasowe, które oferują 262,4 tys. miejsc tj. skupiają 35,6% całości bazy. Ale tylko nieco więcej niż 1/4 miejsc (27,7%) udostępniana jest przez cały rok, a prawie połowa bazy, bo 45,4% miejsc znajduje się w domkach turystycznych. Mimo dużego udziału miejsc użytkowanych sezonowo i o niższym standardzie, ośrodki odgrywają znaczącą rolę w obsłudze ruchu turystycznego zarówno w okresie letnim jak i zimowym.

Kolejnymi pod względem wielkości zasobów są hotele. W 773 obiektach mieści się 80,8 tys. miejsc noclegowych, co stanowi 11% miejsc całej bazy. Prawie wszystkie miejsca udostępniane są przez cały rok. W bazie tej przeważają hotele niższego i średniego standardu - jedno, dwu i trzygwiazdkowe. Liczą one odpowiednio 257, 256 i 236 obiektów. Hoteli czterogwiazdkowych jest 21, a pięcio-

gwiazdkowych 3. Najwięcej pokoi, bo 19,7 tys. oferowały hotele trzygwiazdkowe (w okresie I-IX. 96). Stanowi to prawie połowę (45,4%) wszystkich pokoi w bazie hotelowej.

Mniejsze zasoby, o podobnej liczbie miejsc, znajdują się na polach biwakowych (62,5 tys.) i w pokojach gościnnych (60,8 tys.). Udział ich w całej bazie wynosi odpowiednio 8,5% i 8,3%. Większość pokoi gościnnych (55,9% miejsc) prowadzi działalność sezonową.

Znaczącą jeszcze rolę w ofercie noclegowej odgrywają „inne obiekty wykorzystywane dla turystyki”, ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe, campingi, ośrodki kolonijne skupiające po 5 - 7% miejsc. W obiektach tych część zasobów mieści się w domkach turystycznych, które w większości nie są przystosowane do działalności całorocznej. Najwięcej miejsc w domkach posiadają ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe (28,9%) i ośrodki kolonijne (28,0%). Baza ta charakteryzuje się również wysokim stopniem użytkowania sezonowego. W ofercie całorocznej, najwięcej, bo 59,1% miejsc funkcjonuje w ośrodkach szkoleniowo - wypoczynkowych, co drugie miejsce w „innych obiektach wykorzystywanych dla turystyki” (48,8%), co dziesiąte w ośrodkach kolonijnych (13,5%).

Jednym z elementów standardu bazy noclegowej jest wyposażenie pokoi w łazienki i wc. Średni wskaźnik dla całej bazy wykazuje, że niecała połowa liczby pokoi (41,0%) posiada takie wyposażenie. Wśród wszystkich 16 rodzajów obiektów najwyższym standardem sanitarnym charakteryzują się hotele, które posiadają 81,4% pokoi z własną łazienką i wc. Jednak w zależności od kategorii wskaźniki są zróżnicowane. W hotelach trzygwiazdkowych prawie wszystkie pokoje (96,3%) dysponują własnymi węzłami sanitarnymi, w dwugwiazdkowych 3/4 pokoi (73,3%), a w jednogwiazdkowych mniej niż połowa (43,5%). Również motele i pensjonaty nie oferują pełnego standardu, ponieważ posiadają odpowiednio 77,1% i 66,0% pokoi z własną łazienką i wc.

W pozostałej bazie udział pokoi o wyższym standardzie jest znacznie mniejszy. Ośrodki wczasowe, stanowiące największe zasoby miejsc noclegowych, oferują tylko co trzeci pokój (34,8%) z łazienką, ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe i domy pracy twórczej niecałą połowę (44,5% i 44,9%) a wyposażenie domów wycieczkowych i „innych obiektów wykorzystywanych dla turystyki” jest podobne i dysponują one 38,3% i 36,5% pokoi.

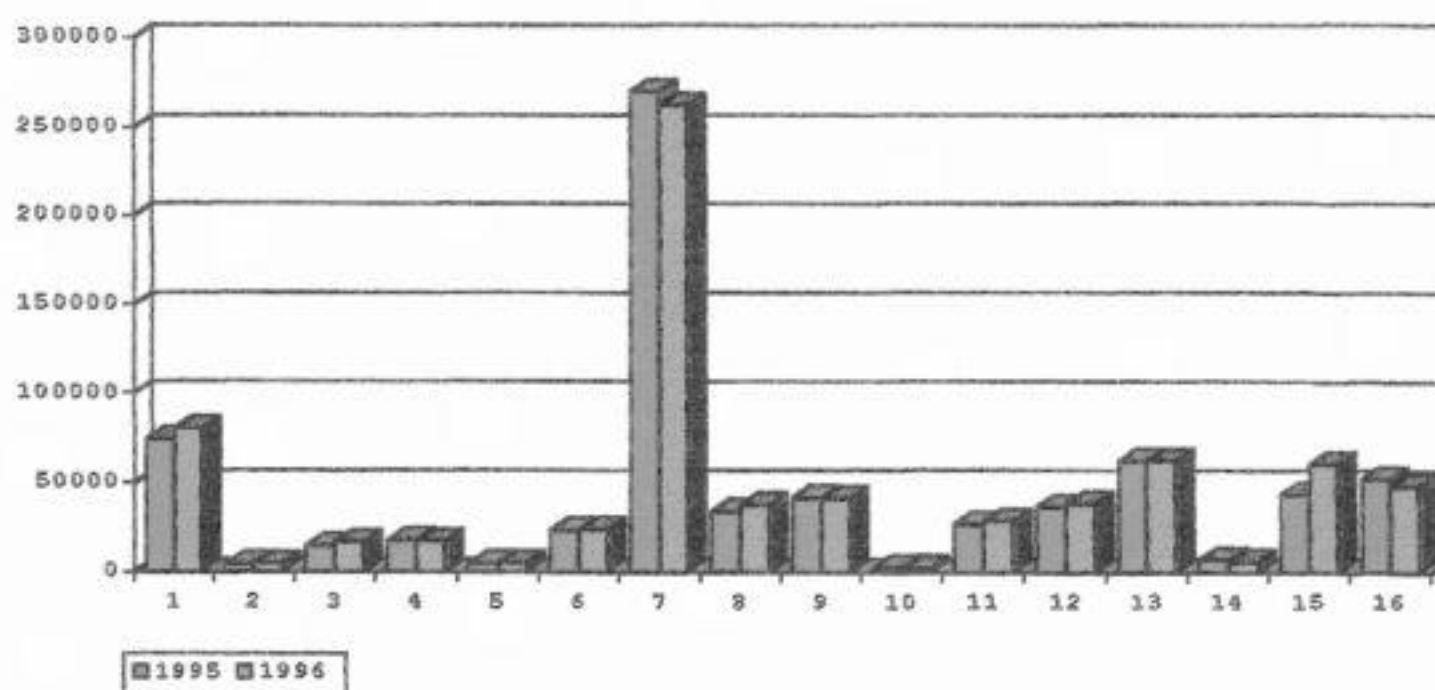
Tab. 1

Wielkość bazy noclegowej turystyki i jej wykorzystanie w 1996 r.

Rodzaje obiektów turystycznych	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych			Wykorzystanie w %-
		ogółem	całoroczn.	w domkach	
Obiekty ogółem	11 089	736 752	284 286	186 213	X
hotele, motele, pensjonaty - razem	1 247	102 272	96 907	599	X
hotele	773	80 764	78 917	22	45,7
motele	102	4 527	4 257	178	38,4
pensjonaty	372	16 981	13 733	399	38,5
pozostałe obiekty - razem	9 842	634 480	187 379	185 614	X
domy wycieczkowe	239	17 455	14 434	444	37,4
schroniska	94	4 871	4 301	215	25,5
schroniska młodzieżowe	552	23 875	8 536	651	36,5
ośrodki wczasowe	3 006	262 406	73 774	119 191	52,2
ośrodki kolonijne	246	37 619	5 079	10 544	66,2
ośrodki szkoleniowo-wyp.	428	41 308	24 409	11 954	38,8
domy pracy twórczej	58	2 384	2 015	136	43,5
zesp. ogólnodostępnych domków turystycznych	419	28 481	2 033	26 617	39,9
campingi	232	38 302	2 386	7 327	26,8
poła biwakowe	433	62 538	0	32	16,8
obiekty nocl. w ośrodkach wyłącznie dla wypoczynku świątecznego	145	5 924	839	4 766	37,1
pokoje gościnne	3 321	60 806	26 860	1 007	31,3
inne obiekty wykorzystywane dla turystyki	669	48 511	23 713	2 730	37,9

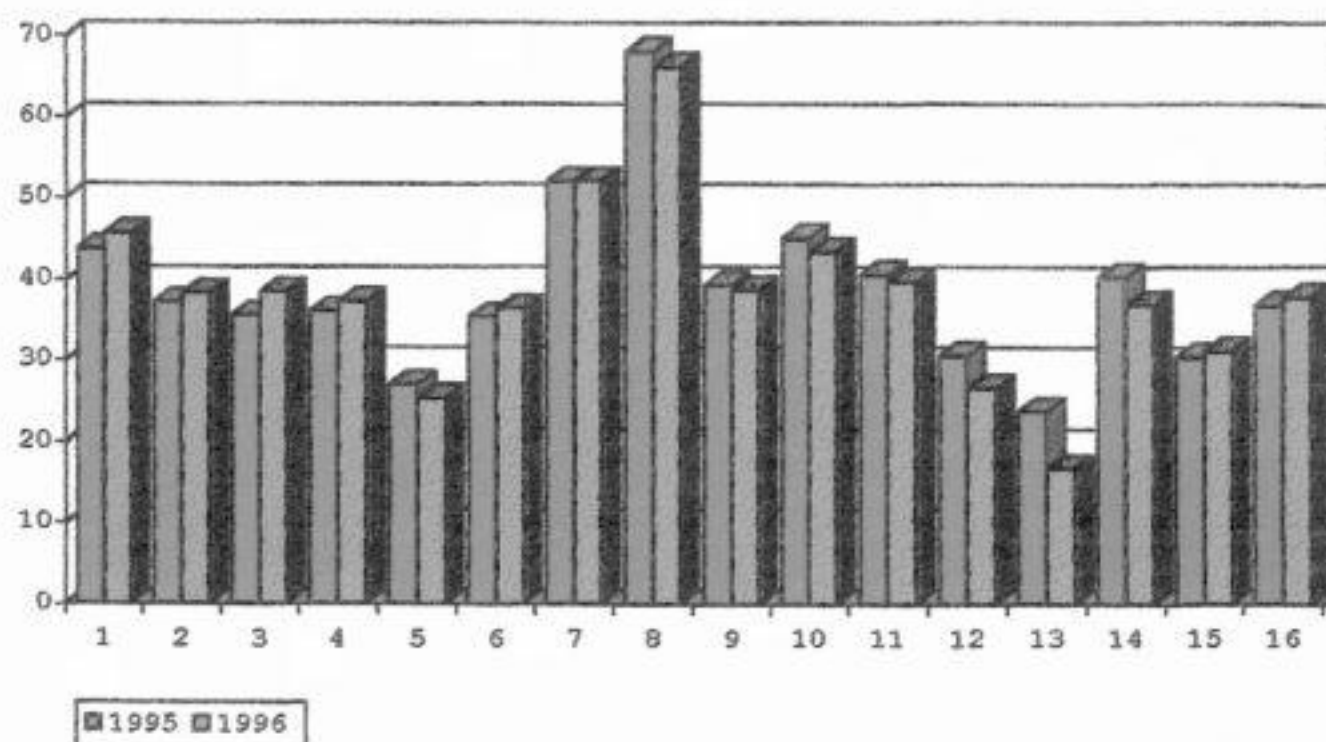
Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

Turystyczna baza noclegowa w Polsce, w 1995 i 1996 r. według rodzajów obiektów (liczba miejsc noclegowych)

1 - hotele, 2 - motele, 3 - pensjonaty, 4 - domy wycieczkowe, 5 - schroniska, 6 - schroniska młodzieżowe, 7 - ośrodki wczasowe, 8 - ośrodki kolonijne, 9 - ośr. szkoleniowo-wypoczynkowe, 10 - domy pracy twórczej, 11 - zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, 12 - campingi, 13 - pola biwakowe, 14 - obiekty noclegowe w ośr. wyłącznie dla wypoczynku świątecznego, 15 - pokoje gościnne, 16 - inne obiekty wykorzystywane dla turystyki

Wykorzystanie zdolności recepcyjnej obiektów noclegowych turystyki w 1995 i 1996 r. w %

1 - hotele, 2 - motele, 3 - pensjonaty, 4 - domy wycieczkowe, 5 - schroniska, 6 - schroniska młodzieżowe, 7 - ośrodki wczasowe, 8 - ośrodki kolonijne, 9 - ośr. szkoleniowo-wypoczynkowe, 10 - domy pracy twórczej, 11 - zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, 12 - campingi, 13 - pola biwakowe, 14 - obiekty noclegowe w ośr. wyłącznie dla wypoczynku świątecznego, 15 - pokoje gościnne, 16 - inne obiekty wykorzystywane dla turystyki

III. Zmiany wielkości bazy noclegowej w latach 1995 - 1996

W latach 1995 -1996 zarejestrowano dalszy rozwój bazy noclegowej (tab. 2). Przybyło 1733 nowych obiektów, a liczba miejsc noclegowych powiększyła się o 21,6 tys. Był to wzrost odpowiednio o 18,5% i o 3,0%. Zwiększyła się również liczba miejsc noclegowych przeznaczonych do użytkowania całorocznego z 262,6 tys. w 1995 r. do 284,3 tys. w 1996 r., a ich udział wzrósł z 36,7% do 38,5%.

Wzrost zasobów bazy można interpretować różnymi czynnikami. Mogą to być zarówno nowe obiekty powstałe w wyniku działań inwestycyjnych, a także placówki podejmujące działalność turystyczną ale pełniące dotychczas inne funkcje, jak również obiekty dotychczas działające a nie uwzględniane przez inwentaryzacje GUS.

W większości poszczególnych rodzajów obiektów zarejestrowano zwiększenie zasobów zarówno pod względem liczby obiektów, jak i liczby miejsc noclegowych. Zwiększenie takie odnotowano w bazie hotelowej, której zasoby wzbogaciły się o 105 obiektów - jest to największy wzrost liczby obiektów w całej bazie - i o 6,2 tys. miejsc noclegowych tj. przybyło ich 8,3%. Przyjmując uproszczone założenie, że hotele te są nowopowstałymi placówkami, to średnia wielkość obiektów wynosi 59 miejsc.

Kolejne po hotelach powiększenie zasobów - mierzone liczbą obiektów - zarejestrowano w grupie pensjonatów, w których liczba wzrosła o 67 placówek. W okresie roku przybyło tutaj jednak mniej, bo 2,4 tys. miejsc noclegowych, co daje wzrost tej bazy o 16,7%. Odnotować należy również dalszy rozwój placówek kolonijnych. Baza ta powiększyła się o 22 ośrodki z 3,7 tys. miejsc noclegowych, tj. zasoby miejsc wzbogaciły się o 10,8%.

Jednak największy przyrost miejsc zarejestrowano w pokojach gościnnych. W bazie tej przybyło 17,3 tys. miejsc, co daje zwiększenie tych zasobów o 39,7%. Ale mimo odnotowania tak pozytywnych zmian w rejestracji uruchamianych pla-

cówek, należy zdawać sobie sprawę, że jeszcze bardzo duża część tej bazy prowadzi działalność bez rejestracji. Sondaż przeprowadzony w 1996 r. w kilkunastu gminach wykazał, że w miejscowościach o dużej randze turystycznej, baza według oficjalnych danych GUS jest nieraz kilkakrotnie niższa niż rzeczywista oferta noclegowa, w której główną część stanowią nierejestrowane pokoje gościnne.

W pozostałych grupach bazy, które zwiększyły swoje zasoby, przyrost obiektów wynosi od kilku do nieco ponad 30 placówek, a przyrost miejsc noclegowych od niecałego procenta na polach biwakowych (0,4%) do prawie 6% w schroniskach, domach pracy twórczej, na campingach i w zespołach ogólnodostępnych domków turystycznych. W funkcjonowaniu tych ostatnich zachodzą zmiany polegające na wydłużaniu okresu działalności. W tej wybitnie sezonowej bazie, poprzez modernizację (wprowadzenie ogrzewania) zwiększyła się o 578 liczba miejsc całorocznych.

Zachodzące zmiany w rozwoju bazy wskazują na tendencje najwyższego przyrostu placówek o wyższym standardzie, o czym świadczy 105 nowych hoteli i 67 pensjonatów.

W latach 1995 -1996 odnotowano też ubytek zasobów w niektórych rodzajach bazy, zarówno pod względem liczby obiektów, jak i miejsc noclegowych. Największe zmniejszenie dotyczy ośrodków wczasowych o 123 obiekty i 7,7 tys. miejsc. W odniesieniu do całej bazy wczasowej zasoby zmalały o 2,8% miejsc i przede wszystkim zlikwidowane zostały miejsca w domkach turystycznych. Niektóre obiekty wczasowe zmieniły też funkcję i stały się placówkami hotelarskimi.

Kolejna wielkość zmian występuje w grupie obiektów noclegowych wyłącznie dla wypoczynku świątecznego. Baza ta zmniejszyła się o 22 placówki i 988 miejsc (14,3%). Obserwacje terenowe pozwalają na stwierdzenie, że część z nich działa przez całe lato, a nie tylko w weekendy, a więc jako ośrodki o wydłużo-

nym okresie dostępności i użytkowania. Wpływa to na zmianę klasyfikacji tych obiektów, część z nich powiększyła grupę ogólnodostępnych domków turystycznych.

Zmniejszyła się też liczba domów wycieczkowych o 15 obiektów i 191 miejsc oraz o 9 schronisk młodzieżowych, których jednocześnie zasoby wzrosły o 428 miejsc noclegowych oraz o 715 miejsc całorocznych, co może świadczyć, że powiększa się baza schronisk stałych.

Tab. 2

Zmiany w wielkościach bazy noclegowej turystyki
w latach 1995 - 1996

Rodzaje obiektów turystycznych	liczba obiektów	liczba miejsc noclego- wych	liczba miejsc całorocz- nych
hotele	+ 105	+ 6 160	+ 7 631
motele	+ 7	+ 368	+ 402
pensjonaty	+ 67	+ 2 435	+ 1 883
domy wycieczkowe	- 15	- 191	- 44
schroniska	+ 8	+ 255	+ 315
schroniska młodzieżowe	- 9	+ 428	+ 715
ośrodki wczasowe	- 123	- 7 695	+ 3 131
ośrodki kolonijne	+ 22	+ 3 660	+ 94
ośrodki szkoleniowo-wyp.	+ 2	- 379	+ 744
domy pracy twórczej	+ 4	+ 133	+ 100
zesp. ogólnodostępnych domków turystycznych	+ 33	+ 1 578	+ 578
campingi	+ 26	+ 1 971	+ 84
pola biwakowe	+ 45	+ 223	0
obiekty nocl. w ośrodkach wyłącznie dla wypoczynku świątecznego	- 22	- 88	+ 166
pokoje gościnne	+ 1 558	+ 17 282	+ 6 212
inne obiekty wykorzysta- wane dla turystyki	+ 25	- 3 615	+ 710
Ogółem	+ 1 733	+ 22 525	+ 22 721

Zródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

IV. Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej

Zdolność recepcyjna i jej wykorzystanie wyróżnione są w statystyce GUS dwoma wskaźnikami. Dla hoteli, moteli i pensjonatów jest to liczba pokoi oferowanych do wynajęcia a stopień wykorzystania dotyczy tych pokoi, natomiast dla pozostałej bazy są to wskaźniki odnoszące się do miejsc noclegowych. Dlatego też te parametry bazy ujęto w analizach odrębnie dla tych grup obiektów. Przedstawione wielkości zdolności recepcyjnej bazy noclegowej i jej wykorzystanie obejmują okres od października 1995 r. do września 1996 r.

IV. 1. Baza hotelarska

W grupie obiektów hotelarskich, do których dla potrzeb analizy zaliczono hotele, motele i pensjonaty, największą ofertę, w okresie sprawozdawczym, przygotowały hotele, udostępniając 15 244,4 tys. pokoi. Jest to oczywiste ponieważ obiekty te stanowią również największe zasoby wśród tej bazy. Przedstawiona oferta była większa o 8,9% w porównaniu z rokiem 1995. Bardzo zbliżony jest też wskaźnik przyrostu (8,3%) miejsc noclegowych w latach 1995 - 1996, co może sugerować, że aktualna zdolność recepcyjna hoteli wynika z większej bazy. Wykorzystanie pokoi hotelowych w 1996 r. wynosiło 45,7% (tab. 1) i było wyższe o prawie 2% niż w 1995 r. Tak więc sprzedany był prawie co drugi pokój. Wydaje się, że wzrasta, wprawdzie w małym stopniu, popyt turystów na tę bazę. W wykorzystaniu hoteli, jak wykazała analiza materiałów GUS dotyczących ruchu turystycznego, partycypują w większym niż dotychczas stopniu turyści krajowi.

Wykorzystanie zdolności recepcyjnych hoteli według kategorii odnosi się do okresu styczeń - wrzesień 1996 r., dlatego też przedstawione wielkości mogą się zmienić w skali całego roku. Największy popyt mierzony liczbą wynajętych przez turystów pokoi zarejestrowano w hotelach trzygwiazdkowych, ale w wykorzystaniu obserwuje się następujące tendencje: "im wyższy standard tym wyż-

sze wykorzystanie”. W hotelach pięciogwiazdkowych wskaźnik osiągnął wartość ok. 70%, w czterogwiazdkowych prawie 60%, a trzygwiazdkowych zajęty był co drugi pokój. W obiektach niższych kategorii popyt był jeszcze mniejszy, ale wykorzystanie nie spadło poniżej granicy 35%.

Pozostałe obiekty (motele i pensjonaty) oferowały w okresie X. 95 - IX. 96 odpowiednio 688,0 i 1961,1 tys. pokoi, a wykorzystanie tych obiektów kształtuje się na poziomie ok. 38%. Również i w tych obiektach nastąpił niewielki wzrost frekwencji odpowiednio o 1,1 i 2,8%.

IV. 2. Pozostałe obiekty

W grupie pozostałych obiektów, w których miernikiem oferty jest liczba miejsc noclegowych, przygotowana do sprzedaży w okresie sprawozdawczym, wykorzystanie jest bardziej zróżnicowane (tab. 1). Wysokie wskaźniki frekwencji zarejestrowano w bazie wybitnie sezonowej, która większość swoich zasobów udostępnia w krótkim okresie (lato) oraz oferuje tylko część miejsc w obiektach kubaturowych (budynkach). Należy tutaj zaliczyć ośrodki kolonijne i wczasowe. W pierwszych obiektach miejsca udostępnione sezonowo stanowią 86,5%, a w domkach turystycznych 28,0%, drugie zaś posiadają 72,3% miejsc sezonowych oraz 45,4% w domkach turystycznych. Ponadto w krótkich okresach obsługują one duży ruch turystyczny związany z urlopami i wakacjami. W porównaniu z 1995 r. w ośrodkach kolonijnych, przy wzroście liczby miejsc noclegowych zarejestrowano niewielki spadek wykorzystania z 68,1% do 66,1% i jest to nadal wskaźnik korzystny. Nie odnotowuje się jeszcze wyraźnego wpływu ruchomych terminów ferii na poprawę wskaźników w tych obiektach. Należy jednak pamiętać, że wypoczynek dzieci i młodzieży organizowany jest również w przystosowanych do tego celu placówkach oświatowych, które nie są objęte sprawozdawczością GUS. Z kolei wykorzystanie zdolności recepcyjnej ośrodków wczasowych utrzymało się na jednakowym poziomie, w 1995 r. - 52,1%, w

1996 r. - 52,2%, tymczasem zmniejszyły się znacznie zasoby tej bazy. Zakładając, że wielkość popytu w 1996 r. była taka sama jak w 1995 r. a baza ośrodków zmniejszyła się, to prawie identyczne wskaźniki mogą świadczyć o bardzo małej dynamice wzrostu popytu na wypoczynek w ośrodkach wczasowych.

W grupie innych obiektów wykorzystanie zasobów było wyraźnie mniejsze. Najwyższą pozycję zajmuje tutaj niewielka baza domów pracy twórczej, której zasoby wykorzystano w 43,5%. Nieco mniej niż 40% miejsc sprzedano w zespołach ogólnodostępnych domków turystycznych (39,9%) oraz w ośrodkach szkoleniowo - wypoczynkowych (38,8%), „innych obiektach wykorzystywanych dla turystyki” (37,9%), domach wycieczkowych (37,4%), i obiektach w ośrodkach wypoczynku świątecznego. Co trzecie miejsce sprzedano w pokojach gościnnych (31,3%).

Najmniejsze wykorzystanie zarejestrowano na campingach i polach biwakowych. Zapewne powodem takiego zjawiska było lato o niesprzyjających warunkach pogodowych. Szczególnie w tych obiektach wielkość frekwencji zależna jest od rodzaju pogody. Tutaj też odnotowano, w porównaniu z 1995 r., najwyższy spadek wykorzystania w całej bazie noclegowej, które na polach biwakowych zmniejszyło się o 7,2%, a na campingach o 3,9%.

Niewielki wzrost wykorzystania zdolności recepcyjnej w latach 1995 - 1996 odnotowano tylko w domach wycieczkowych (o 1,2%), w „innych obiektach wykorzystywanych dla turystyki” (o 0,9%) i w pokojach gościnnych (o 0,7%).

V. Baza noclegowa według województw

Zróznicowanie przestrzenne wielkości bazy noclegowej w Polsce wiąże się głównie z rangą walorów przyrodniczych i kulturowych oraz stopniem rozwoju funkcji wypoczynkowej lub krajoznawczej. Walory takie reprezentowane są w strefach krajobrazowych - nadmorskiej, pojeziernej i górskiej. Większość województw położonych w tych strefach posiada największe zasoby miejsc noclegowych, choć jednostki te różnią się, i to znacznie, pod względem wielkości bazy (tab. 3, ryc. 1).

Baza noclegowa charakteryzuje się wysokim stopniem koncentracji przestrzennej. W 11 województwach: bielskim, bydgoskim, elbląskim, gdańskim, jeleniogórskim, koszalińskim, nowosądeckim, olsztyńskim, śluskim, suwalskim i szczecińskim skupia się 443,0 tys. miejsc noclegowych i stanowi to 60,1% całej bazy noclegowej w Polsce. W jednostkach tych, w których ranga walorów jest wysoka, zasoby nie są mniejsze niż 20,0 tys. miejsc. Pierwszą pozycję w ofercie noclegowej zajmuje województwo szczecińskie z 75,3 tys. miejsc i co dziesiąte miejsce turystycznej bazy noclegowej funkcjonuje w tym województwie. O kilkanaście tysięcy miejsc mniej znajduje się w nowosądeckim, drugiej w kolejności jednostce pod względem zasobów, gdzie oferta wynosi 58,0 tys. miejsc. Nowosądeckie wyprzedziło wojew. koszalińskie, które dotychczas zajmowało drugą pozycję (1995 r.). Aktualna wielkość zasobów koszalińskiego wynosi 57,2 tys. miejsc. Znaczącą rolę w obsłudze ruchu turystycznego pełni też woj. gdańskie, w którym funkcjonuje 50,9 tys. miejsc noclegowych. Pozostałe jednostki tej grupy posiadają również relatywnie dużą bazę, ale jej wielkości mieszczą się w przedziale 30,1 - 36,0 miejsc (bielskie, olsztyńskie, śluskie i suwalskie) lub w przedziale 20,1 - 30,0 miejsc (bydgoskie, elbląskie, jeleniogórskie).

Wśród województw o znaczącej jeszcze bazie noclegowej można wyróżnić grupę o liczbie 10,1 - 17,5 tys. miejsc, w których o randze turystycznej i wielko-

ści zasobów decydują głównie duże miasta. Są to: warszawskie, katowickie, krakowskie, lubelskie, opolskie, poznańskie i wrocławskie.

Pozostałe województwa dysponują wielkością zasobów noclegowych mniejszą niż 10,0 tys. miejsc. Największa baza, w tej grupie jednostek, funkcjonuje w kieleckim (9,4 tys. m.n.) i chełmskim (9,3 tys. m.n.). Najmniejsze zasoby, poniżej 3,0 tys. miejsc występują w ciechanowskim, legnickim, ostrołęckim, płockim i skierniewickim. Do grupy tej kwalifikowało się jeszcze w 1995 r. woj. tarnobrzeskie, które jednak w okresie roku zwiększyło swoje zasoby o kilkaset miejsc. Natomiast jego miejsce zajęło ostrołęckie, w którym GUS zarejestrował zmniejszenie bazy o 1603 miejsca.

W latach 1995 - 1996, w większości województw (28) obserwuje się dalszy rozwój bazy (tab. 3). Największy przyrost miejsc noclegowych wystąpił w nowosądeckim (11,3 tys.), szczecińskim (6,3 tys.), koszalińskim (4,8 tys.). W znaczącym stopniu wzrosło zagospodarowanie w jeleniogórskim o 2,7 tys. miejsc, suwalskim o 1,8 tys., w krośnieńskim i warszawskim po 1,0 tys. miejsc. W stosunku do całej bazy województwa, zasoby w nowosądeckim zwiększyły się o 24,2 % miejsc, jeleniogórskim o 12,5%, koszalińskim o 9,2%, szczecińskim o 9,1%, suwalskim o 5,9%, krośnieńskim o 7,4% i warszawskim o 6,4%. Ale również w niektórych jednostkach, o mniejszej bazie i mniejszym przyroście miejsc, zasoby zwiększyły się w znaczącym stopniu w stosunku do posiadanej już bazy. W białostockim zwiększyła się ona o 15,8% miejsc, w kieleckim o 9,3%, w przemyskim o 14,6% i w tarnobrzeskim o 11,6%.

Warto odnotować, że w woj. gorzowskim, wałbrzyskim i zielonogórskim, które reprezentują również dużą rangę turystyczną, skala zagospodarowania nie jest adekwatna do oferty potencjału atrakcji turystycznych, a wielkość zasobów noclegowych jest mniejsza niż w jednostkach o porównywalnej klasie walorów. Nie we wszystkich tych województwach występuje też rozwój zagospodarowania. Niewielki przyrost, o 137 miejsc tj. o 1,7% zarejestrowano w gorzowskim, na-

tomiast w wałbrzyskim i zielonogórskim wielkość zasobów ogółem zmniejszyła się o 2,5% tj. odpowiednio o 439 i 330 miejsc.

Zmniejszenie zagospodarowania w obiekty noclegowe dotyczy też dużej części, bo 21 województw (tab. 3). Największy, w wielkościach bezwzględnych, ubytek miejsc zarejestrowano w bielskim, aż o 5,0 tys., a następnie w lubelskim o 2,7 tys. i ostrołęckim o 1,6 tys. W bielskim, w którym zasoby są duże, zmniejszenie wynosi 14,3% liczby miejsc, ale w lubelskim baza zmalała o 1/5 (20,6%), a w ostrołęckim aż o 35,8% miejsc. W większości pozostałych jednostek zmniejszenie bazy wyniosło kilkaset miejsc.

Część zasobów noclegowych Polski użytkowanych jest sezonowo (tab. 3, ryc. 2), i jak dotychczas zjawisko to zależne jest od specyficznych cech walorów w poszczególnych strefach krajobrazowych. W strefie nadmorskiej i pojeziernej walory są atrakcyjne głównie w lecie, i w tym okresie występuje też nasilenie ruchu wypoczynkowego, w górskiej popyt trwa przez cały rok, z okresem kulminacji w lecie i w zimie. Zjawisko to uwidacznia się w strukturze bazy noclegowej. I tak w woj. górskich, z wyjątkiem krośnieńskiego, udział całorocznych miejsc noclegowych w całych zasobach tych województw jest wysoki i wynosi ponad 60%. Wskaźnik ten jest znacznie wyższy od średniego wskaźnika dla Polski (38,5%). W 5 województwach górskich koncentruje się też 1/3 bazy całorocznej (34,4% miejsc). Bielskie posiada 75,3% miejsc, jeleniogórskie 85,1%, wałbrzyskie 78,8%, nieco mniej nowosądeckie, bo 62,0%, a tylko w krośnieńskim 36,3% miejsc funkcjonuje przez cały rok.

Również poza tym regionem niektóre jednostki charakteryzują się dużym udziałem bazy całorocznej. Są to województwa, w których zlokalizowane są duże miasta. Warszawskie dysponuje 86,2% miejsc oferowanych przez cały rok - i jest to najwyższy wskaźnik w Polsce - w katowickim miejsca takie stanowią 73,1%, w krakowskim 66,9%, a w łódzkim, poznańskim i wrocławskim co drugie miejsce udostępniane jest w całorocznej ofercie.

W latach 1995 - 1996 w większości województw górskich zarejestrowano rozwój bazy całorocznej (tab. 3). Największa zmiana struktury wystąpiła w woj. nowosądeckim, o 6,2 tys. miejsc (o 20,7%) i jeleniogórskim o 2,6 tys. miejsc (o 14,6%). Tylko w bielskim wraz ze spadkiem podaży miejsc ogółem, ubyło również 2,1 tys. miejsc całorocznych, co powoduje, że zasoby tej bazy zmniejszyły się o 8,3%.

Ale również w strefie nadmorskiej udział miejsc całorocznych wyraźnie się zwiększył. Największy wzrost w stosunku do ogółu zasobów województwa zarejestrowano w koszalińskim, w którym przyrost wyniósł 2,7 tys. miejsc tj. o 31,0%. W podobnej wielkości zwiększyła się baza całoroczna w szczecińskim - o 2,7 tys. miejsc, ale w stosunku do zasobów województwa jest to mniejszy wzrost (19,6%). W gdańskim przybyło 2,4 tys. miejsc i było to zwiększenie o 15,9%. Natomiast w woj. elbląskim, zasoby bazy całorocznej zmniejszyły się o 148 miejsc (o 3,6%) i słupskim o 346 miejsc (o 9,7%).

W województwach pojeziernych zarejestrowano niewielki ubytek, bo o 104 miejsca całoroczne w olsztyńskim, i jest to zmniejszenie bazy o 1,5%. Natomiast struktura poprawiła się w zielonogórskim o 444 miejsca tj. o 14,1% zasobów całorocznych województwa oraz w suwalskim (394 m. i o 6,6%) i gorzowskim (252 m. i o 7,6%).

Poza tymi strefami krajobrazowymi rozwój bazy całorocznej w okresie 1995 - 1996 zarejestrowano również w jednostkach przestrzennych, w których zlokalizowane są największe miasta. Rola tych miejscowości w obsłudze ruchu turystycznego i atrakcyjność dla inwestorów jest większa niż otaczających je obszarów z walorami, dlatego też baza całoroczna - głównie hotele - rozwija się przede wszystkim w tych miastach. Największy przyrost odnotowano w warszawskim o 1,1 tys. miejsc, a w pozostałych jednostkach najwięcej miejsc przybyło w katowickim (792), a następnie w wrocławskim (461) i łódzkim (440). Znacznie

mniejszy wzrost wystąpił w krakowskim, bo tylko o 237 miejsc, a w poznańskim zasoby nieznacznie zmalały o 82 miejsca.

V. 1. Baza hotelarska

Zagospodarowanie Polski w obiekty hotelarskie (hotele, motele, pensjonaty) charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wielkości tych zasobów (tab. 4, ryc. 3). Największa baza zlokalizowana jest w województwie warszawskim (9806 miejsc), gdzie koncentruje się 9,6% miejsc z ogółu tych zasobów. Najmniej miejsc (51) oferuje białkopodlaskie, a w mniej niż 200 miejsc zagospodarowane są chełmskie, ostrołęckie, siedleckie, sieradzkie.

W 11 województwach: warszawskim, bielskim, gdańskim, jeleniogórskim, katowickim, krakowskim, nowosądeckim, olsztyńskim, poznańskim, szczecińskim i wrocławskim funkcjonuje 58,0% miejsc polskiej bazy hotelarskiej. W jednostkach tych zasoby są również zróżnicowane, ale nie są mniejsze niż 3,5 tys. miejsc. Poza warszawskim największe zagospodarowanie występuje w krakowskim (7,8 tys. miejsc) i nowosądeckim (7,6 tys. miejsc).

Udział bazy hotelarskiej w ogólnych wielkościach zasobów w województwach jest najwyższy w jednostkach z dużymi miastami, gdzie koncentruje się też większość hoteli. Zaliczyć tu można warszawskie, katowickie, krakowskie, w których baza hotelarska stanowi ponad 50% całej bazy tych województw. W innych jednostkach wskaźniki są o wiele mniejsze. W województwach o największych zasobach miejsc noclegowych ogółem, tylko w jeleniogórskim co piąte miejsce (22,1%) funkcjonuje w bazie hotelarskiej, w pozostałych regionach jej udział nie przekracza na ogół 10% miejsc, tylko w dwóch przypadkach jest większy - w nowosądeckim (13,6% miejsc) i olsztyńskim (11,4% miejsc). Najmniej zasobów hotelarskich w stosunku do całej bazy województwa występuje w śluskim (4,3% miejsc) i koszalińskim (4,7% miejsc).

Ważną rolę w obsłudze ruchu turystycznego pełnią hotele, które jak już wspomniano, stanowią po ośrodkach czasowych kolejną pod względem wielkości bazę. Aktualnie już wszystkie województwa posiadają tego rodzaju obiekty. Najwięcej hoteli znajduje się w woj. katowickim (61), krakowskim (45) i szczecińskim (43), a następnie w jeleniogórskim (38) i warszawskim (32). Po kilkanaście hoteli funkcjonuje w 17 województwach. Zagospodarowanie przestrzenne w te obiekty różni się pod względem kategorii. Wszystkie 3 hotele pięciogwiazdkowe zlokalizowane są w Warszawie. Czterogwiazdkowe posiada 12 województw, najwięcej warszawskie (4), po 3 bydgoskie i krakowskie, po 2 szczecińskie i wrocławskie. Wyposażenie w hotele niższych kategorii jest bardziej równomierne, choć też zróżnicowane, ponieważ nie wszystkie województwa dysponują kompletem obiektów tych kategorii. Brak obiektów trzygwiazdkowych notuje się tylko na terenie woj. ostrołęckiego, radomskiego, siedleckiego i sieradzkiego. Najwięcej, bo 17 funkcjonuje w katowickim, po 15 w warszawskim, gdańskim i wrocławskim. Hotele dwugwiazdkowe nie występują w 7 województwach (bialskopodlaskie, chełmskie, legnickie, piotrkowskie, przemyskie, siedleckie i skierniewickie) a jednogwiazdkowe w 5 (bialskopodlaskie, ostrołęckie, płockie, radomskie, tarnobrzeskie). Wszystkie województwa o dużej randze turystycznej dysponują kompletną ofertą noclegową, od obiektów jednogwiazdkowych do trzygwiazdkowych, a więc hotelami od niskiego do średniego standardu.

W porównaniu do 1995 r. w dużych miastach wojewódzkich przybyło hoteli. Baza ta powiększyła się w Warszawie (o 501 m.n.), Katowicach (o 411 m.n.), Łodzi (o 88 m.n.), Wrocławiu (o 155 m.n.) i w Szczecinie (o 765 m.n.). Z kolei rozwój zasobów całej bazy hotelarskiej zarejestrowano w większości, bo w 37 województwach. W pozostałych 12 zanotowano jej ubytek. Wspomniano wcześniej, że obecnie baza ta występuje już we wszystkich województwach. Do 1995 r. takiego zagospodarowania nie posiadało tylko bialskopodlaskie. Duży przyrost

ska w bielskim. W niektórych województwach (przemyskie i tarnobrzeskie), wprawdzie o niedużych zasobach hotelarskich, baza ta zwiększyła się ponad dwukrotnie, a w białostockim blisko dwukrotnie.

Ważnym elementem zagospodarowania województw jest udział hoteli, moteli i pensjonatów oferujących swe usługi przez cały rok. Całość zasobów tak działających - tzn. wszystkie obiekty dysponują wyłącznie podażą miejsc całorocznych - występuje w ofercie tylko 23 województw. Wśród nich znajdują się wałbrzyskie, jednostki z największymi miastami: warszawskie, katowickie, łódzkie, poznańskie oraz województwa odgrywające mniejszą rolę w turystyce. W dalszych 17 użytkowanych przez cały rok jest większość, bo ponad 90% miejsc noclegowych. Należą tutaj m.in. bielskie, bydgoskie, gorzowskie, jeleniogórskie, krakowskie, nowosądeckie, olsztyńskie, szczecińskie. Mniejszym wskaźnikiem oferty całorocznych zasobów noclegowych charakteryzuje się 9 województw. W grupie tej najmniejsze zasoby całoroczne, w stosunku do całej bazy województwa posiada białostockie (52,8%). Ale znajdują się tutaj też regiony o dużej randze turystycznej i jednocześnie o dużym stopniu sezonowości ruchu turystycznego. Wśród tych jednostek najbardziej niekorzystną strukturę - tylko 3/4 zasobów jest w ofercie całorocznej - zarejestrowano w koszalińskim, gdzie funkcjonuje tylko 71,9% miejsc oraz w słupskim (72,5%).

Standard bazy hotelarskiej w poszczególnych województwach, mierzony udziałem pokoi z łazienkami i wc, jest znacznie zróżnicowany - od 44,6% pokoi w woj. siedleckim do 97,6% w woj. chełmskim. W co drugim województwie (23) udział tych pokoi wynosi 60 - 80%, a w kolejnych 17 wyposażenie kształtuje się na poziomie 80 - 90%. W niektórych, a dotyczy to jednostek o niedużej bazie hotelarskiej (bialskopodlaskie, konińskie, legnickie, ostrołęckie) wszystkie pokoje w obiektach wyposażone są w łazienki i wc. We wcześniej wymienionych 11 województwach o największych zasobach bazy hotelarskiej, skupia się większość (61,2%) pokoi z własnymi węzłami sanitarnymi. Najlepiej wyposażone są obiekty w województwie warszawskim (91,5% pokoi), najgorzej w krakowskim

hotelarskiej (bialskopodlaskie, konińskie, legnickie, ostrołęckie) wszystkie pokoje w obiektach wyposażone są w łazienki i wc. We wcześniej wymienionych 11 województwach o największych zasobach bazy hotelarskiej, skupia się większość (61,2%) pokoi z własnymi węzłami sanitarnymi. Najlepiej wyposażone są obiekty w województwie warszawskim (91,5% pokoi), najgorzej w krakowskim (61,1% pokoi) a następnie w nowosądeckim (67,8% pokoi). Dalsze 3 województwa (bielskie, jeleniogórskie i szczecińskie) mieszczą się w przedziale 70 - 80% pokoi, a 5 jednostek (gdańskie, katowickie, olsztyńskie, poznańskie, wrocławskie) posiada obiekty wyposażone w 80 - 90% pokoi z łazienkami. Należy zwrócić uwagę na nie najwyższy standard higieniczny bazy hotelarskiej w woj. górskich, tym bardziej, że charakteryzuje się ona wysokim udziałem obiektów o całorocznej działalności.

V. 2. Pozostałe obiekty

W tej grupie bazy znajdują się wszystkie obiekty poza hotelami, motelami i pensjonatami. Stopień zróżnicowania tej bazy w poszczególnych jednostkach przestrzennych jest duży, od 1,8 tys. miejsc w legnickim i 1,9 tys. w ciechanowskim do 70,0 tys. miejsc w szczecińskim (tab. 4, ryc. 4). W 9 jednostkach o największej liczbie miejsc (bielskim, elbląskim, gdańskim, koszalińskim, nowosądeckim, olsztyńskim, słupskim, suwalskim i szczecińskim) w tzw. pozostałych obiektach koncentruje się 364,0 tys. miejsc noclegowych czyli 57,9% wszystkich miejsc tej bazy w Polsce. Poza szczecińskim również duże zasoby - ponad 50 tys. miejsc - występują w koszalińskim (54,5 tys. miejsc) i nowosądeckim (50,2 tys. miejsc). W grupie tej najmniejsza baza liczy 20,1 tys. miejsc i funkcjonuje ona w elbląskim.

W wymienionych wcześniej 9 województwach o największej bazie w „pozostałych obiektach” również koncentrują się duże zasoby całorocznych miejsc noclegowych. W jednostkach tych występuje co drugie (50,1%) miejsce

polskiej bazy całorocznej. Największy udział w stosunku do swoich zasobów (71,7% miejsc) notuje się w bielskim, a w nowosądeckim co drugie miejsce jest użytkowane przez cały rok. Znacznie gorsza struktura charakteryzuje słupskie (6,1%), a następnie olsztyńskie (10,2%), suwalskie (13,4%) i koszalińskie (17,4%). Są to jednostki o dużej sezonowości występowania ruchu turystycznego. Natomiast najlepszą strukturę bazy - przy względnie dużych zasobach noclegowych - posiada region Sudetów. W woj. jeleniogórskim 81,7% miejsc jest w ofercie całorocznej, a w wałbrzyskim 75,7%.

Zmiany w wielkościach bazy tzw. pozostałych obiektów w latach 1995 - 1996 charakteryzują się ubytkiem miejsc w 24 województwach. Największe zmniejszenie odnotowano w bielskim o 6,3 tys. miejsc. Duży jeszcze ubytek (2,6 tys. miejsc) wystąpił w lubelskim. W innych jednostkach regres tej bazy wynosił kilkadziesiąt lub kilkaset miejsc. Wzrost zasobów dotyczy 25 jednostek, a największy przyrost podaży oferuje nowosądeckie o 10,3 tys. miejsc i jeleniogórskie o 6,5 tys., a z województw nadmorskich koszalińskie i szczecińskie po 4,6 tys. miejsc. Znaczący rozwój tej bazy wystąpił w gdańskim (1,4 tys.), kieleckim (1,3 tys.) i krośnieńskim (0,9 tys.).

Tab. 3

Baza noclegowa w województwach w 1996 r. i zmiany
w wielkości bazy w latach 1995-1996

Lp.	Województwo	Liczba miejsc noclegowych		Zmiany w wielkości bazy (liczba m.n.)	
		ogółem	całorocz.	ogółem	całorocz.
1	2	3	4	5	6
1.	warszawskie	17361	14958	+1051	+1154
2.	bialskopodlaskie	5001	581	+326	+46
3.	białostockie	6265	3446	+853	+203
4.	bielskie	30245	22777	-5051	-2061
5.	bydgoskie	20816	5853	-758	+6
6.	chełmskie	9342	860	+126	-31
7.	ciechanowskie	2552	1239	-86	-135
8.	częstochowskie	8995	3079	+12	+41
9.	elbląskie	21507	3947	+753	-148
10.	gdańskie	50858	17879	+1690	+2454
11.	gorzowskie	11266	3566	+137	+252
12.	jeleniogórskie	23790	20240	+2662	+2578
13.	kaliskie	4277	2030	-12	+188
14.	katowickie	10332	7555	+270	+792
15.	kieleckie	9385	4081	+801	+328
16.	konińskie	6741	1325	-741	+41
17.	koszalińskie	57230	11426	+4808	+2704
18.	krakowskie	16280	10897	-626	+237
19.	krośnieńskie	14575	5294	+1002	+373
20.	legnickie	2497	1412	+216	+202
21.	leszczyńskie	8258	1129	-622	+41
22.	lubelskie	10548	4211	-2730	-393
23.	łomżyńskie	3266	1307	-174	+132
24.	łódzkie	6321	3569	-231	+440
25.	nowosądeckie	58033	35994	+11298	+6163
26.	olsztyńskie	35246	6868	+644	-104
27.	opolskie	11356	4555	+39	+153
28.	ostrołęckie	2875	769	-1603	-169
29.	pilskie	8255	3092	+313	+371
30.	piotrkowskie	8380	3541	-15	+220
31.	płockie	2565	599	-52	+53
32.	poznańskie	16582	8868	-554	-82

1	2	3	4	5	6
33.	przemyskie	4230	1757	+538	+243
34.	radomskie	3146	945	-311	-114
35.	rzeszowskie	5395	3041	+423	+259
36.	siedleckie	5304	1281	+19	+85
37.	sieradzkie	4289	900	+99	+57
38.	skierniewickie	2710	1863	-26	+142
39.	śląskie	35920	3233	+214	-346
40.	suwalskie	34057	6340	+1886	+394
41.	szczecińskie	75305	16395	+6275	+2692
42.	tarnobrzeskie	3247	1214	+337	-5
43.	tarnowskie	4185	2288	+101	+330
44.	toruńskie	7763	2493	-276	+312
45.	wałbrzyskie	17062	13458	-439	+756
46.	włocławskie	3724	898	-86	-153
47.	wrocławskie	10939	5906	-663	+461
48.	zamojskie	5099	1729	+112	+125
49.	zielonogórskie	13353	3598	-330	+444
	Ogółem	736752	284286		

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

VI. Wykorzystanie bazy noclegowej według województw

VI. 1. Baza hotelarska

W wykorzystaniu oferty noclegowej w bazie hotelarskiej notuje się dość duże dysproporcje (tab. 4). Najwięcej pokoi sprzedano w woj. białkopodlaskim, w którym jednak obsługę prowadzi niewielka baza (51 miejsc) wykorzystywana intensywnie, bo w 86,2%. Tak wysoki wskaźnik należy wiązać, z jednej strony głównie z małą bazą, a z drugiej zaś z dużym popytem na noclegi turystów przekraczających wschodnią granicę. Najmniejsze wykorzystanie (23,6%) odnotowano w łomżyńskim, w którym sprzedano co piąte miejsce. Ale tak mały popyt (20 - 30%) na noclegi w bazie hotelarskiej wystąpił tylko w pięciu województwach, oprócz łomżyńskiego także w krośnieńskim, pilskim, radomskim i wałbrzyskim.

W grupie jednostek o najwyższych wskaźnikach (powyżej 50%) znajduje się 10 województw m.in. warszawskie, gdańskie, krakowskie, lubelskie, toruńskie i wrocławskie, gdzie o wielkości sprzedaży decydują przede wszystkim duże miasta, będące centrami turystycznymi. Ale podobne wykorzystanie zarejestrowano też w jednostkach o małej randze turystycznej. Oprócz białkopodlaskiego kwalifikują się tutaj białostockie, ciechanowskie i rzeszowskie (ryc. 5). Grupa ta mimo podobnych wskaźników sprzedaży pokoi różni się wielkością przygotowanej oferty. Najwięcej pokoi do dyspozycji turystów przedstawiło warszawskie (2174,6 tys.), znacznie mniej krakowskie (1268,8 tys.) i gdańskie (767,6 tys.) oraz dwukrotnie mniej od krakowskiego woj. wrocławskie (636,6 tys.).

Porównanie wskaźników w 1995 i 1996 r. wykazuje, że wykorzystanie bazy hotelarskiej wzrosło. Większą sprzedaż pokoi zarejestrowano w 34 województwach. Największy wzrost notuje się w woj. leszczyńskim, o 11,9% i siedleckim o 10,2%. Większy popyt wystąpił też w jednostkach o dużej randze turystycznej - warszawskim o 4,1 %, nowosądeckim o 4,8 % i suwalskim o 5,4%. Ale w województwach turystycznych obserwuje się też niewielkie zmniejszenie sprzedaży m.in. w bielskim (2,8%), jeleniogórskim (3,2%), olsztyńskim (3,0%), słupskim

(0,6%), szczecińskim (1,6%) i zielonogórskim (2,4%). Tymczasem we wszystkich tych jednostkach, oprócz zielonogórskiego, zwiększyła się baza noclegowa. Zatem większa podaż miejsc nie spowodowała większego popytu, w tych atrakcyjnych turystycznie i odwiedzanych masowo obszarach.

VI. 2. Pozostałe obiekty

Najwyższe wykorzystanie zdolności recepcyjnej tzw. pozostałej bazy występuje prawie we wszystkich województwach nadmorskich, w których wskaźniki wynoszą powyżej 50% (tab. 4, ryc. 5). Tylko w gdańskim wykorzystano nieco mniej, bo 48% miejsc. Jednostki te charakteryzują się przewagą obiektów sezonowych oraz jednocześnie dużą koncentracją popytu na noclegi w lecie. W grupie tej wyróżnia się woj. koszalińskie ze wskaźnikiem 66,5%. Nieco mniej miejsc sprzedano turystom w słupskim (61,0%). Ale już w szczecińskim i elbląskim wykorzystano jeszcze mniej, bo odpowiednio 58,2% i 54,0% przygotowanych noclegów. Także wysoką sprzedaż zanotowano w konińskim (55,4%), jednostce o mniejszej randze niż region nadmorski. W 11 województwach m.in. w warszawskim, bielskim, katowickim, nowosądeckim i olsztyńskim sprzedaż miejsc kształtowała się na poziomie 40 - 50%. Bardzo małe wykorzystanie, bo tylko blisko 30% zarejestrowano m.in. w jeleniogórskim, krośnieńskim i wałbrzyskim.

W 1996 r. w tzw. pozostałej bazie obiekty były gorzej wykorzystywane niż w 1995 r. W większości, bo w 35 województwach wskaźniki były niższe. Dotyczy to też jednostek o wysokiej pozycji w obsłudze ruchu turystycznego. Największy spadek popytu zarejestrowano w toruńskim (o 5,3%), oraz powyżej 3% w elbląskim, krośnieńskim, słupskim, szczecińskim i zielonogórskim. Natomiast największy wzrost wykorzystania miejsc odnotowano w lubelskim o 10,4%. W krakowskim wskaźnik zwiększył się o 5,7%, bielskim o 2,0%, katowickim o 2,3% a gdańskim o 1,6%.

Tab. 4

Wielkość i wykorzystanie bazy hotelarskiej i pozostałych obiektów w województwach w 1996 r.

Lp.	Województwo	Hotele, motele, pensjonaty		Pozostałe obiekty	
		liczba miejsc	wykorzystanie pokoi w %	liczba miejsc	wykorzystanie miejsc w %
1	2	3	4	5	6
1.	warszawskie	9806	64,2	7555	40,5
2.	bialskopodlaskie	51	86,2	4950	34,4
3.	białostockie	872	54,0	5393	37,3
4.	bielskie	3862	37,3	26383	41,3
5.	bydgoskie	1977	40,6	18839	36,4
6.	chełmskie	232	34,3	9110	38,8
7.	ciechanowskie	629	58,4	1923	24,0
8.	częstochowskie	1655	38,4	7340	25,3
9.	elbląskie	1406	33,8	20101	54,0
10.	gdańskie	4895	51,8	45963	48,0
11.	gorzowskie	1391	44,3	9875	39,2
12.	jeleniogórskie	5259	31,4	18531	29,6
13.	kaliskie	927	40,0	3350	32,7
14.	katowickie	5847	39,3	4485	46,6
15.	kieleckie	1870	32,6	7515	34,6
16.	konińskie	646	36,4	6095	55,4
17.	koszalińskie	2699	38,6	54531	66,5
18.	krakowskie	8398	56,0	7882	49,3
19.	krośnieńskie	1040	24,1	13535	29,9
20.	legnickie	656	33,3	1841	36,4
21.	leszczyńskie	543	40,9	7715	49,8
22.	lubelskie	1272	50,6	9276	35,2
23.	łomżyńskie	646	23,6	2620	36,2
24.	łódzkie	2393	42,1	3928	39,1
25.	nowosądeckie	7875	48,6	50158	41,0
26.	olsztyńskie	4002	37,9	31244	40,9
27.	opolskie	2015	31,7	9341	32,0
28.	ostrołęckie	143	37,9	2732	38,0
29.	pilskie	1035	26,6	7220	33,4

1	2	3	4	5	6
30.	piotrkowskie	1496	42,7	6884	36,8
31.	płockie	337	46,9	2228	41,7
32.	poznańskie	3978	46,4	12604	35,5
33.	przemyskie	351	43,7	3879	37,3
34.	radomskie	304	27,1	2842	40,2
35.	rzeszowskie	891	54,6	4504	28,3
36.	siedleckie	175	42,4	5129	36,9
37.	sieradzkie	125	31,5	4164	33,0
38.	skierniewickie	521	33,2	2189	26,9
39.	słupskie	1554	39,9	34366	61,0
40.	suwalskie	2740	33,2	31317	37,5
41.	szczecińskie	5389	40,5	69916	58,2
42.	tarnobrzeskie	437	35,5	2810	25,9
43.	tarnowskie	759	28,9	3426	20,1
44.	toruńskie	1160	57,7	6603	32,2
45.	wałbrzyskie	2231	27,8	14831	27,5
46.	włocławskie	522	30,8	3202	44,1
47.	wrocławskie	3538	50,1	7401	33,9
48.	zamojskie	524	33,6	4575	33,9
49.	zielonogórskie	1198	44,8	12155	39,2
	Ogółem	102272	x	634480	x

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

VII. Baza noclegowa według gmin

Uszczegółowieniem zróżnicowania przestrzennego wielkości bazy jest jej rozmieszczenie w gminach (ryc. 7 - 12). Turystycznymi obiektami noclegowymi dysponują 1202 jednostki czyli 51,9% wszystkich gmin. Najwięcej gmin (733) oferuje do 250 miejsc noclegowych i koncentruje w sumie 61,5 tys. miejsc tj. tylko 8,3% zasobów (tab. 5). Podobna wielkość zasobów (64,7 tys. m. i 8,8%) funkcjonuje w 180 gminach, w których baza mieści się w przedziale 250 - 500 miejsc. Trzykrotnie większa baza (207,4 tys. m.), stanowiąca już 28,1 całości zasobów, występuje w 216 jednostkach, których wielkość zagospodarowania wynosi 501 - 2000 miejsc. Natomiast tylko w 73 gminach, które oferują ponad 2000 miejsc każda, skoncentrowane jest największe zagospodarowanie, o wielkości 403,0 tys. miejsc, tj. ponad połowa (54,7%) turystycznej bazy noclegowej. Przestrzenne rozmieszczenie wielkości tej bazy w gminach przedstawia ryc. 7.

Tab. 5

Baza noclegowa ogółem w gminach

X	brak bazy	Liczba miejsc noclegowych			
		do 250	251-500	501-2000	ponad 2000
Liczba gmin	1112	733	180	216	73
Liczba miejsc nocleg. ogółem	-	61545	64698	207369	403017

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

Przyjmując granicę co najmniej 10,0 tys. miejsc noclegowych, jako wskaźnik wysokiego stopnia zagospodarowania w warunkach polskich, można wyróżnić 12 gmin o takiej wielkości zasobów. Skupiają one 157,2 tys. miejsc tj. 22,6% całej bazy. W grupie tej znajduje się 9 gmin nadmorskich - Rewal, Kołobrzeg, Dziwnów, Mielno, Władysławowo, Ustka, Łeba, Gdańsk, Darłowo i 2 duże miasta - Warszawa, Kraków oraz 1 gmina górską - Zakopane. Największą liczbę miejsc noclegowych oferują Rewal (21,2 tys.) i Kołobrzeg (19,2 tys.).

W następnym przedziale o wielkości 6,1 - 10,0 tys. miejsc obejmującym 10 jednostek, występuje kolejnych 6 gmin nadmorskich - Międzyzdroje, Świnoujście, Ustronie Morskie, Stegna, Trzebiatów, Krynica Morska a także 2 miasta - Poznań i Olsztyn oraz 2 gminy górskie - Karpacz i Wisła.

Mniejsza baza (2,1 - 6,0 tys. miejsc) występuje w 51 gminach również o charakterze turystycznym. Taką ofertę przedstawiają miasta wojewódzkie - Wrocław, Szczecin, Łódź, Lublin, Bydgoszcz, Katowice, Białystok, Toruń; gminy nadmorskie; gminy pojezierne nie tylko na pojezierzach północnych ale np. Sława (zielonogórskie), Przemęt i Włoszkowice (leszczyńskie), Witkowo (konińskie); gminy na terenie, których znajdują się zbiorniki sztuczne - Włodawa, Sulejów, Turawa, Solina; gminy górskie, przeważnie karpackie, a tylko jedna z terenu Sudetów (Szklarska Poręba).

Mimo zwiększenia się zasobów noclegowych w Polsce, zmniejszyła się liczba gmin posiadających takie zagospodarowanie, ponieważ jak wynika z inwentaryzacji GUS, część jednostek gminnych nie prowadzi się już obsługi noclegowej turystów. Jeszcze w 1995 r. obiekty noclegowe posiadało 1419 gmin, a w 1996 r. w 217 jednostkach nie zarejestrowano ponownie oferty noclegowej.

Porównując tylko grupę 29 gmin o dużych zasobach noclegowych, tj. powyżej 5,1 tys. miejsc, można stwierdzić przyrost miejsc w 15 jednostkach oraz w 14 ubytek. Wielkości tych zmian wynoszą od kilkuset do kilku tys. miejsc. Najwyższe zwiększenie podaży wystąpiło w Zakopanem (o 3,4 tys. m.n.), Rewalu i m. i g. Kołobrzeg (po 2,0 tys. m.n.), Ustroniu Morskim (1,5 tys. m.n.), Władysławowie (1,3 tys. m.n.), a mniejszy wzrost zarejestrowano w gminach Dziwnów, Łeba, Międzyzdroje, Świnoujście, Karpacz, Trzebiatów, Olsztyn, Szklarska Poręba, Solina oraz w m. st. Warszawie. Natomiast największe zmniejszenie bazy odnotowano w Ustroniu (1,2 tys. m.n.) i w mieście i gminie Ustka. Ponadto zmniejszyła się ona w Krakowie, Gdańsku, Poznaniu, Wrocławiu, w gminach Darłowo (m.

i g.), Mielno, Stegna, Krynica Morska, Wiśla, i Krynica, Ruciane - Nida, Włodawa.

Baza całoroczna występuje w 927 gminach tj. w 77,1% jednostek z zasobami noclegowymi (tab. 6 i ryc. 8). Najwięcej z nich (515) posiada niewielką bazę do 100 miejsc. Kolejna grupa o liczbie 215 gmin mieści się w przedziale 100 - 250, a w następnych 139 jednostkach zasoby wynoszą 250 - 1000 miejsc. Tylko w 58 gminach zagospodarowanie osiąga wielkość ponad 1000 miejsc i koncentrują one 56,2% wszystkich miejsc całorocznych. Największe zasoby występują w Zakopanem (12,1 tys. m.n.) i w Warszawie (11,5 tys. m.n.).

Tab. 6

Baza całoroczna ogółem w gminach

X	brak bazy	Liczba miejsc noclegowych			
		do 100	101-250	251-1000	ponad 1000
Liczba gmin	1387	515	215	139	58
Liczba miejsc nocleg. ogółem	-	23572	35773	65256	159681

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

Wszystkie 58 gmin o zagospodarowaniu co najmniej 1000 miejsc w bazie całorocznej pełni funkcję wypoczynkową, uzdrowiskową lub krajoznawczą. Większość jednostek (40) występuje w województwach górskich lub nadmorskich. W regionie górskim bazę całoroczną oferuje 24 gminy, z czego najwięcej, bo 9 w nowosądeckim, po 5 w jeleniogórskim i bielskim i 4 w wałbrzyskim.

Wśród 21 jednostek oferujących największe zasoby, powyżej 2,0 tys. miejsc całorocznych, znajduje się 8 miast lub gmin górskich, w tym 2 karkonoskie (Karpacz i Szklarska Poręba), 1 tatrzańska (Zakopane), 2 położone w Beskidzie Sądeckim (Krynica, Muszyna), oraz 3 w Beskidzie Śląskim (Wiśla, Szczyrk, Ustroń). Tej wielkości zasoby występują tylko w 4 gminach nadmorskich (Kołobrzeg, Świnoujście, Międzyzdroje, Mielno). Wszystkie te jednostki to kurorty i uzdrowiska (z wyjątkiem Mielna). Pozostałe jednostki tej grupy to duże

miasta o funkcji turystycznej - Warszawa, Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Szczecin, Wrocław.

Zdolność recepcyjną bazy w poszczególnych gminach przedstawiono w dwóch grupach obiektów. Pierwszą stanowią hotele, motele i pensjonaty (baza hotelarska), drugą pozostałe obiekty.

Baza hotelarska występuje w 499 gminach (ryc. 9). Jej oferta w poszczególnych gminach jest jednak bardzo zróżnicowana. W większości z nich, bo w 256 jednostkach podaż pokoi nie jest wyższa niż 10,0 tys., co stanowi tylko 7,8% zdolności recepcyjnej tej bazy, wynoszącej 17873,5 tys. pokoi, przygotowanych w okresie sprawozdawczym XI. 95 - X. 96. W kolejnych 131 gminach, które oferują 10,0 - 25,0 tys. pokoi znajduje się co 10 pokój (11,5%) przygotowany do sprzedaży, a co 5 pokój w dalszych 79 gminach, w których podaż kształtuje się w przedziale 25,0 - 100,0 tys. pokoi. Największa zdolność recepcyjna bazy hotelarskiej koncentruje się w zaledwie 33 jednostkach, z których każda udostępnia ponad 100,0 tys. pokoi. Podaż tutaj oferowana w okresie sprawozdawczym wynosi 60,0% pokoi z całej bazy hotelarskiej.

Tab. 7

Zdolność recepcyjna hoteli, moteli i pensjonatów w gminach

X	brak bazy	Liczba pokoi przygotowanych do wynajęcia w tys.			
		do 10000	10001-25000	25001-100000	ponad 100000
Liczba gmin	1815	256	131	79	33
Liczba pokoi ogółem	-	1393247	2049409	3708744	10722076

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

W grupie tej występuje 20 miast wojewódzkich oraz kilka mniejszych miast turystycznych (kurortów i uzdrowisk) oraz 5 administracyjnych obszarów gminnych - Zakopane, Kołobrzeg, Mikołajki, Mrągowo i Międzyzdroje. Dominującą pozycję w ofercie noclegowej zajmuje Warszawa, która stawia do dyspozycji turystów 2032,0 tys. pokoi. Kolejnym ośrodkiem ale o wyraźnie mniejszej poda-

ży jest Kraków z 1294,5 tys. pokoi. Pozostałe jednostki oferują znacznie mniejsze zasoby.

Zdolność recepcyjna hoteli, moteli i pensjonatów w ponad połowie gmin (55,5%) jest wykorzystywana do 35% (tab. 8 i ryc. 11). Tylko w 93 jednostkach sprzedano ponad 50% pokoi. W grupie tej znajduje się: 8 gmin woj. nowosądeckiego - Piwniczna, Rytro, Laskowa, Łabowa, Krościenko n/Dunajcem, Muszyzna, Nowy Sącz, Ujście Goelickie; gminy nadmorskie Gdańsk, Gdynia, Koszalin, Postomino, Łeba, Stepnica, Stegna, Władysławowo i Krynica Morska; 24 gminy pojezierne położone w bydgoskim, gorzowskim, konińskim, olsztyńskim, poznańskim, szczecińskim, toruńskim, zielonogórskim; gminy w innych regionach. Obiekty nie we wszystkich gminach pojeziernych i na pozostałym obszarze Polski obsługują turystów korzystających z atrakcji turystycznych, a świadczenie usług noclegowych związane z komunikacją, ponieważ przez niektóre z nich prowadzą ważne trasy drogowe. Mniejszy niż 50% popyt na noclegi w bazie hotelarskiej zarejestrowano w gminach 10 województw: bielskiego, częstochowskiego, kaliskiego, kieleckiego, krośnieńskiego, leszczyńskiego, łódzkiego, pilskiego, radomskiego i suwalskiego. Interpretując wskaźnik sprzedaży należy mieć na uwadze zróżnicowaną wielkość podaży pokoi w poszczególnych gminach.

Tab. 8

Wykorzystanie zdolności recepcyjnej hoteli, moteli i pensjonatów

X	brak bazy	Wykorzystanie w %			
		do 20,0	20,1-35,0	35,1-50,0	ponad 50,0
Liczba gmin	1815	153	124	129	93

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

Inne obiekty (poza hotelami, motelami i pensjonatami) zlokalizowane są w 1126 gminach i oferują 90871,9 tys. i również w tej bazie obserwuje się duże zróżnicowanie podaży. Aż 40,0 % jednostek przygotowało tylko 2585,6 tys., tj.

2,8% noclegów (w okresie działalności obiektów). Natomiast w 93 gminach podaż wynosi 78,3 % miejsc noclegowych oferowanych w tej grupie bazy (tab. 9 ryc. 10).

Największą liczbą noclegów dysponują gminy Zakopane 2874,8 tys. i Kołobrzeg 2011,1 tys. i niewiele mniej Rewal (1824,2 tys.). Pozostałe gminy o dużej ofercie noclegowej, a jednocześnie o rozwiniętej funkcji turystycznej, zlokalizowane są w obszarach turystycznych o dużej randze, w każdej strefy krajobrazowej. W grupie tych jednostek znajdują się też duże miasta i mniejsze ośrodki krajoznawcze.

Tab. 9

Zdolność recepcyjna pozostałych obiektów w gminach

X	brak bazy	Liczba noclegów w tys.			
		do 10000	10001-25000	25001-100000	ponad 100000
Liczba gmin	1188	451	312	270	93
Liczba noclegów ogółem	-	2585630	9054629	25938467	53293134

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

Wykorzystanie tej bazy w 27,0% gmin jest małe, do 20%. W kolejnych 29,4% jednostek wykorzystano oferowane zasoby w 20 - 35%. Ponad 50% wskaźnik sprzedaży wystąpił w 259 gminach. Przestrzenne rozmieszczenie gmin ilustruje ryc. 12.

Tab. 10

Wykorzystanie zdolności recepcyjnej pozostałych obiektów w gminach

X	brak bazy	Wykorzystanie w %			
		do 20,0	20,1-35,0	35,1-50,0	ponad 50,0
Liczba gmin	1188	304	332	231	259

Źródło: Z. Werner na podstawie danych GUS.

Najwyższy, bo 100% popyt GUS zarejestrował w 11 jednostkach, posiadających małą bazę. Są to: Michałowo (białostockie), Ślemień (bielskie), Opinogóra

Górna (ciechanowskie), Radków (częstochowskie), Będzino (koszalińskie), Mogilany, Słomniki (krakowskie), Szczutowo (płockie), Garbatka Letnisko (radomskie), Puszcza Mariańska (skierniewickie), Chocień (włocławskie). W tej grupie wskaźnika znajduje się więcej jednostek charakteryzujących się niedużą lub działającą sezonowo bazą. Ale też taki sam wysoki stopień wykorzystania posiadają obiekty, również w większości sezonowe, w gminach położonych nad morzem, na Poj. Iławskim, Olsztyńskim, Kaszubskim, Drawskim i Lubuskim. Natomiast w strefie górskiej gminy z bazą o takim wskaźniku wykorzystania zdolności recepcyjnej występują jednostkowo, i to wyłącznie w obszarze Karpat.

VIII. Wykorzystanie podaży zasobów noclegowych w gminach o funkcjach turystycznych

Wobec braku danych umożliwiających przedstawienie wydatków i dochodów związanych tylko z gospodarką turystyczną gmin o funkcjach turystycznych, posłużono się pośrednim miernikiem, który może w przybliżonym stopniu określić proporcje dochodów gmin z turystyki. Jednym z elementów tych dochodów jest sprzedaż usług noclegowych, określona stopniem wykorzystania bazy. Wydatki na noclegi są tylko częścią kosztów ponoszonych przez turystów, ale jednocześnie kupno noclegów stymuluje inne wydatki, które mogą również wpływać na dochody gmin. Natomiast nie wszystkie podatki osób fizycznych i prawnych prowadzących działalność noclegową w gminach pozostają w miejscu tej działalności.

W Polsce występuje 228 gmin miejskich i wiejskich, o rozwiniętych funkcjach turystycznych^{2/}. Turystyka w wyróżnionych gminach jest funkcją wyspecjalizowaną w porównaniu z innymi jednostkami również posiadającymi bazę, ponieważ kryterium ich kwalifikacji stanowiły wyższe niż średnie wskaźniki liczby miejsc noclegowych i udzielonych noclegów w stosunku do ludności stałej. Nie spełniają określonych kryteriów do wyróżnienia tych funkcji tylko gminy w woj. katowickim, skierniewickim, radomskim i tarnobrzeskim.

Wielkość sprzedaży w gminach o funkcjach turystycznych przedstawiono odrębnie dla grupy hoteli, moteli i pensjonatów oraz dla pozostałych obiektów. Dla obu grup przyjęto wskaźnik 50%, jako dolną granicę efektywnego jeszcze wykorzystania. Inaczej mówiąc w obiektach tych sprzedano co najmniej co drugi pokój albo co drugie miejsce.

Wyposażenie gmin w bazę hotelarską nie jest tak powszechne jak w inne obiekty. Największą podaż pokoi (ponad 100 tys.) zaoferowały 33 gminy, z któ-

2/ Gminy polskie o funkcjach turystycznych i uzdrowiskowych, Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze, 1996

rych 26 to jednostki o funkcjach turystycznych. Natomiast wśród 93 jednostek, w których zarejestrowano wysoki popyt na noclegi, wyróżnić można tylko 28 gmin o funkcjach turystycznych, tj. stanowią one 30% tego zbioru. Występują one we wszystkich regionach i strefach krajobrazowych.

W okresie sprawozdawczym GUS zarejestrował w dwóch gminach - Serocku i Postomino pełne wykorzystanie bazy hotelarskiej (100%). W kolejnych przedziałach wielkości sprzedaży pokoi występują następujące gminy (kolejność w przedziale zależna od wielkości sprzedaży):

90,1 - 99 %	Piwniczna,
80,1 - 90,0 %	Inowłódz, Ciechocinek,
60,1 - 70,0 %	Gdańsk, Przemyśl, Kazimierz Dolny, Władysławowo, Muszy- na, Konstancin Jeziorna, Gorzów Wielkopolski, M. St. War- szawa, Krościenko n/Dunajcem, Ińsko, Lidzbark Warmiński, Stegna, Łeba,
50,1 - 60,0%	Krasiczyn, Krynica Morska, Iława, Wrocław, Rzeszów, Gdynia, Zielona Góra, Lublin, Toruń, Kraków, Ujście Gor- lickie.

Zbiór gmin o funkcjach turystycznych i jednocześnie o wysokim wskaźniku sprzedaży pokoi w bazie hotelarskiej jest zróżnicowany. Jednostki różnią się przede wszystkim wielkością bazy, liczbą ludności, statusem administracyjnym (gmina miejska lub wiejska), rodzajem produktu turystycznego - wypoczynek, lecznictwo, turystyka miejska.

Pozostała baza występuje powszechniej i jest w nią zagospodarowanych ponad dwukrotnie więcej gmin niż w bazę hotelarską. Oferta noclegowa powyżej 200 tys. miejsc występuje w 93 jednostkach gminnych, z których 84 to gminy o funkcjach turystycznych. Powyżej 50% sprzedanych miejsc noclegowych GUS zarejestrował w 70 gminach o funkcjach turystycznych. W żadnej z nich nie odnotowano pełnego, 100% wykorzystania bazy, a najwyższą wielkością popytu

jest przedział 70,1 - 80,0% wynajętych miejsc. Stopień wykorzystanych zasobów przedstawiono poniżej. Również i tutaj kolejność w przedziale zależna jest od wielkości wykorzystania.

- 70,1 - 80,0 % Sulejów, Stare Juchy, Dziwnów, Darłowo, Postomino, Przywidz, Bobolice, Ustronie Morskie, Witkowo, Wiewo,
60,1 - 70,0 % Jastarnia, Międzychód, Solec, Słupsk, Stegna, Krynica Morska, Czaplinek, Ustka, Jeziora Wielkie, Trzebiatów, Olsztynek, Zemborzyce, Kołobrzeg, Rewal, Kurzętnik, Mielno, Kruklanki,
50,1 - 60,0 % Kościerzyna, Rabka, Zawoja, Sieraków, Popów, Międzyzdroje, Gródek n/Dunajcem, Ostrołęka, Łąck, Parchowo, Iława, Stare Czarnowo, Purda, Koronowo, Sulęczyno, Niedźwiedź, Władysławowo, Gdynia, Lidzbark Warmiński, Baruchowo, Włoszakowice, Karsin, Kargowa, Strzelce Krajeńskie, Drezdenko, Międzyrzecz, Włodawa, Jaworze, Świnoujście, Sztutowo, Gryfino, Sorkwity, Kraków, Wilga, Złocieniec, Wolin, Ślesin, Czarna Dąbrówka, Lubichowo, Skoki, Chrzypsko Wielkie, Łeba, Pozezdrze.

Wśród tych jednostek są gminy powszechnie znane jako miejsca wypoczynku czy leczenia uzdrowiskowego lub turystyki krajoznawczej oraz gminy jeszcze nie funkcjonujące szeroko w świadomości społecznej jako miejsca atrakcji turystycznych. Przeważająca większość tych jednostek zlokalizowana jest nad morzem i na pojezierzach, a specyfiką bazy jest sezonowa działalność obiektów.

W wymienionych gminach o rozwiniętych funkcjach turystycznych wielkość sprzedaży zasobów jest korzystna (powyżej 50%), ale jednocześnie jednostki te różnią się pod względem wielkości podaży tych zasobów w okresie działalności obiektów. Np. w tym samym przedziale wielkości 70,1 - 80,0% wykorzystania znajdują się jednostki o podobnym charakterze użytkowania obiektów, ale o różnej wielkości bazy - Dziwnów (14,4 tys. miejsc) oraz Postomino (4,5 tys.

miejsce). Mimo zbliżonej skali wykorzystania, różna jest bezwzględna wielkość dochodów ze sprzedaży zasobów.

IX. Podsumowanie

W ostatnim roku baza noclegowa w Polsce powiększyła swoje zasoby, mimo ubytku miejsc w niektórych rodzajach obiektów. Zmniejszenie to związane jest zapewne z zmianą funkcji obiektów, podwyższeniem ich standardu, co prowadzi do ich przekwalifikowania, ale też z likwidacją części bazy.

Standard bazy nie osiągnął jeszcze zadowalającego poziomu, o czym świadczy tylko 41% pokoi wyposażonych w łazienki, a co 4 miejsce bazy oferowane jest domkach turystycznych, przeważnie funkcjonujących w sezonie letnim. Pozytywnym zjawiskiem jest przyrost miejsc całorocznych w domkach oraz wydłużenie działalności na cały okres letni ośrodków wypoczynku świątecznego. Ośrodki te pełnią już inne funkcje, nie są już bazą użytkowaną weekendowo i stanowią zatem relikw w podziale statystycznym obiektów.

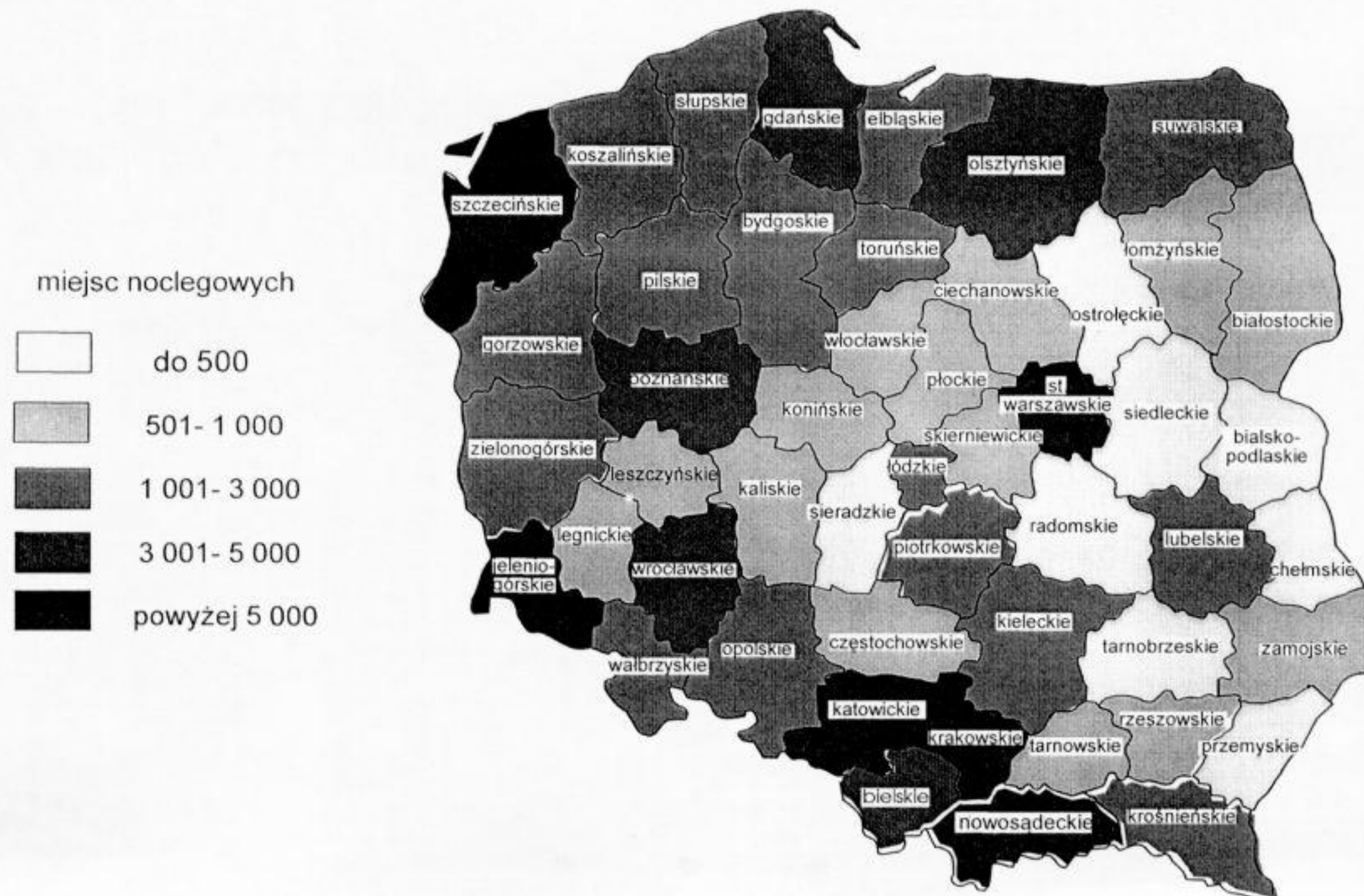
Baza noclegowa jest elementem podaży na rynku turystycznym. Jak ta podaż zostanie wykorzystana zależy od popytu. Z drugiej strony popyt może kształtować wielkość i rodzaj zagospodarowania. Nadal bowiem obszarami dużego popytu są województwa o dużych atrakcjach turystycznych, przede wszystkim oferujących jako rodzaj produktu turystykę rekreacyjną. Generalnie we wszystkich tych województwach zwiększyła się baza noclegowa. Zjawisko to wystąpiło w woj. nadmorskich, pojeziernych o dużej skali walorów (olsztyńskie i suwalskie) i w górskich z wyjątkiem bielskiego i wałbrzyskiego. Ale oprócz rozwoju zagospodarowania w tradycyjnych obszarach podaży atrakcji turystycznych, obserwuje się także wzrost bazy we wszystkich województwach wschodniej Polski, co wiąże się ze zwiększonym w ostatnich latach ruchem na wschodniej granicy.

Poza obszarami turystycznymi atrakcyjne dla inwestorów są także duże miasta wojewódzkie. Zwiększyły się w nich zasoby, w tym również hotelowe. Przyrost miejsc w hotelach zarejestrowano w Warszawie, Katowicach, Łodzi, Wrocławiu i w Szczecinie.

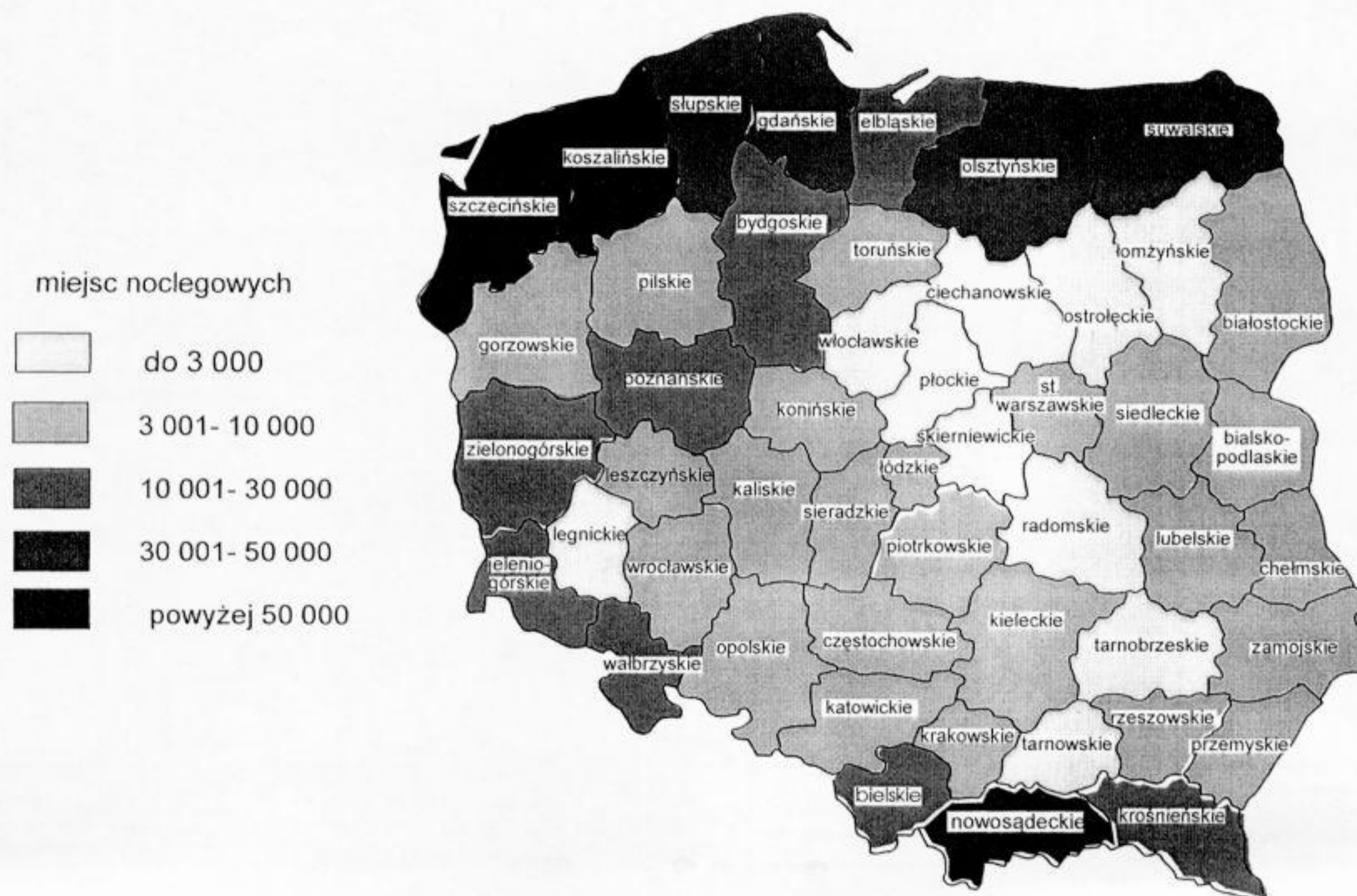
X. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

Ryc. 3

Baza hotelarska (hotele, motele, pensjonaty) wg województw

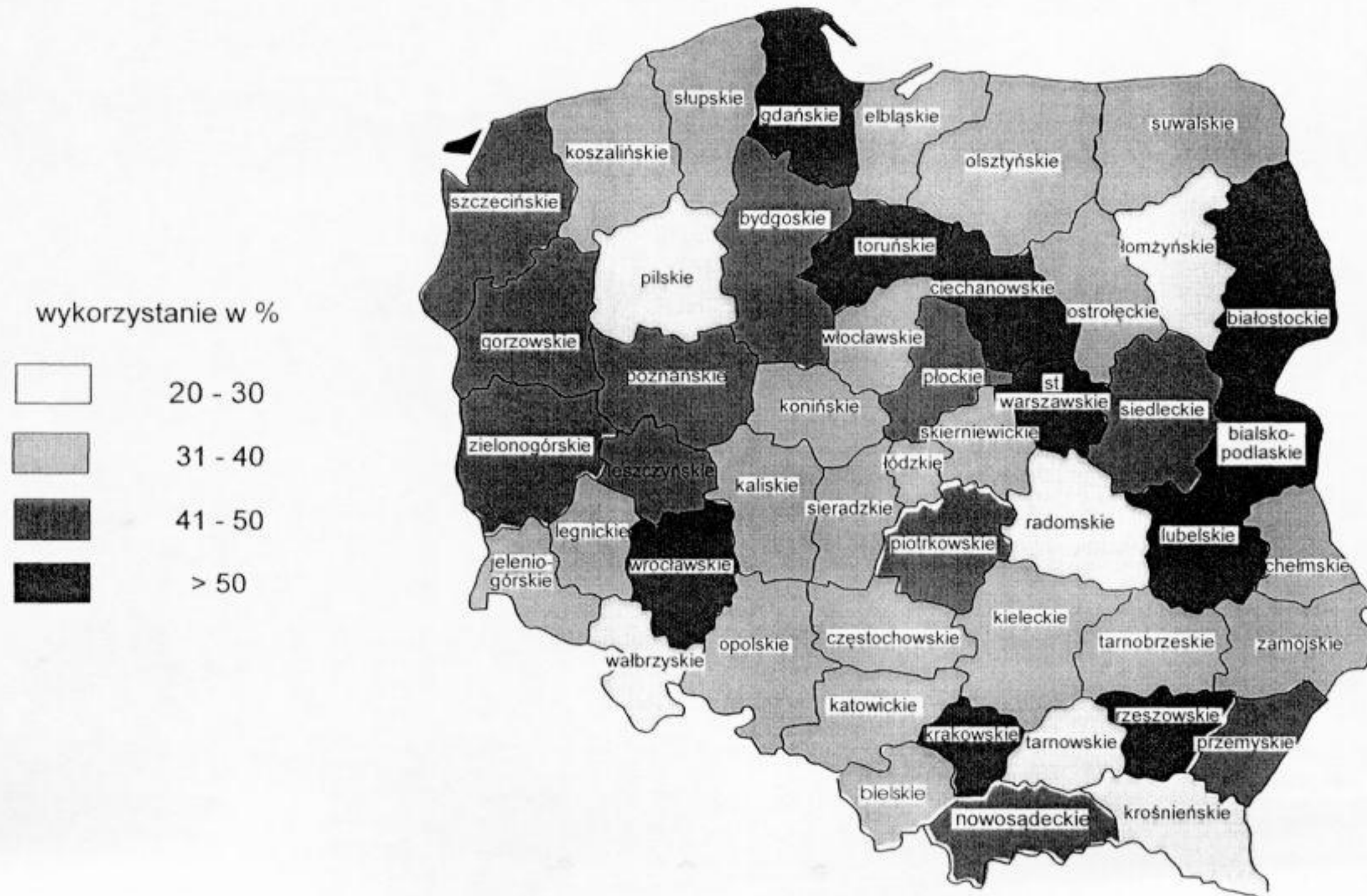

Ryc. 4
 "Pozostałe obiekty" wg województw

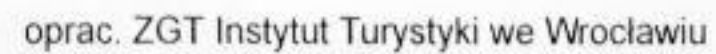

Ryc. 5

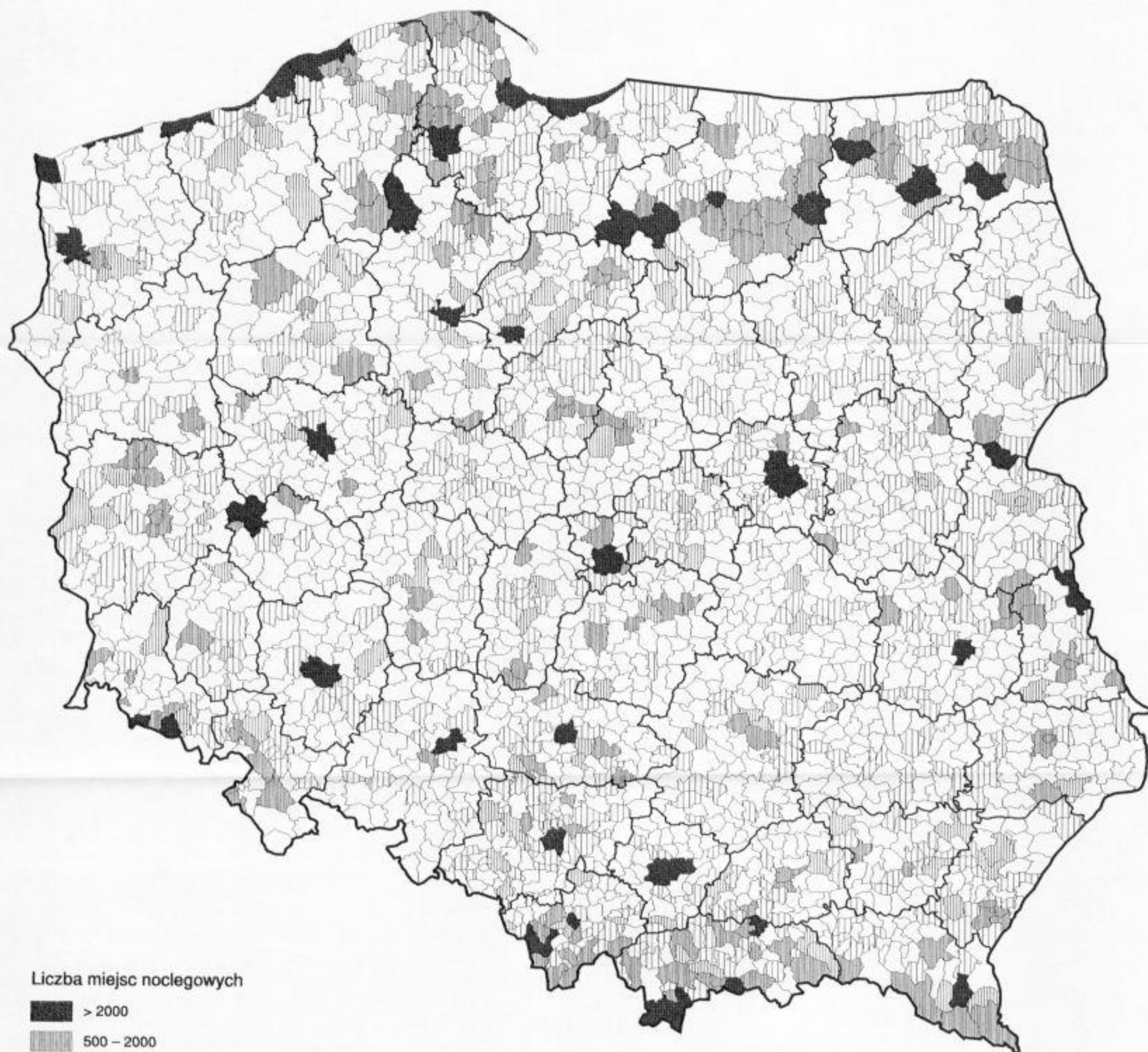
Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy hotelarskiej (hotelu, moteli, pensjonatów) wg województw

Wykorzystanie zdolności recepcyjnej "pozostałych obiektów" wg województw

Ryc. 7
 ZRÓŻNICOWANIE WIELKOŚCI ZASOBÓW BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI
 W PODSTAWOWYCH JEDNOSTKACH ADMINISTRACYJNYCH POLSKI

Liczba miejsc noclegowych

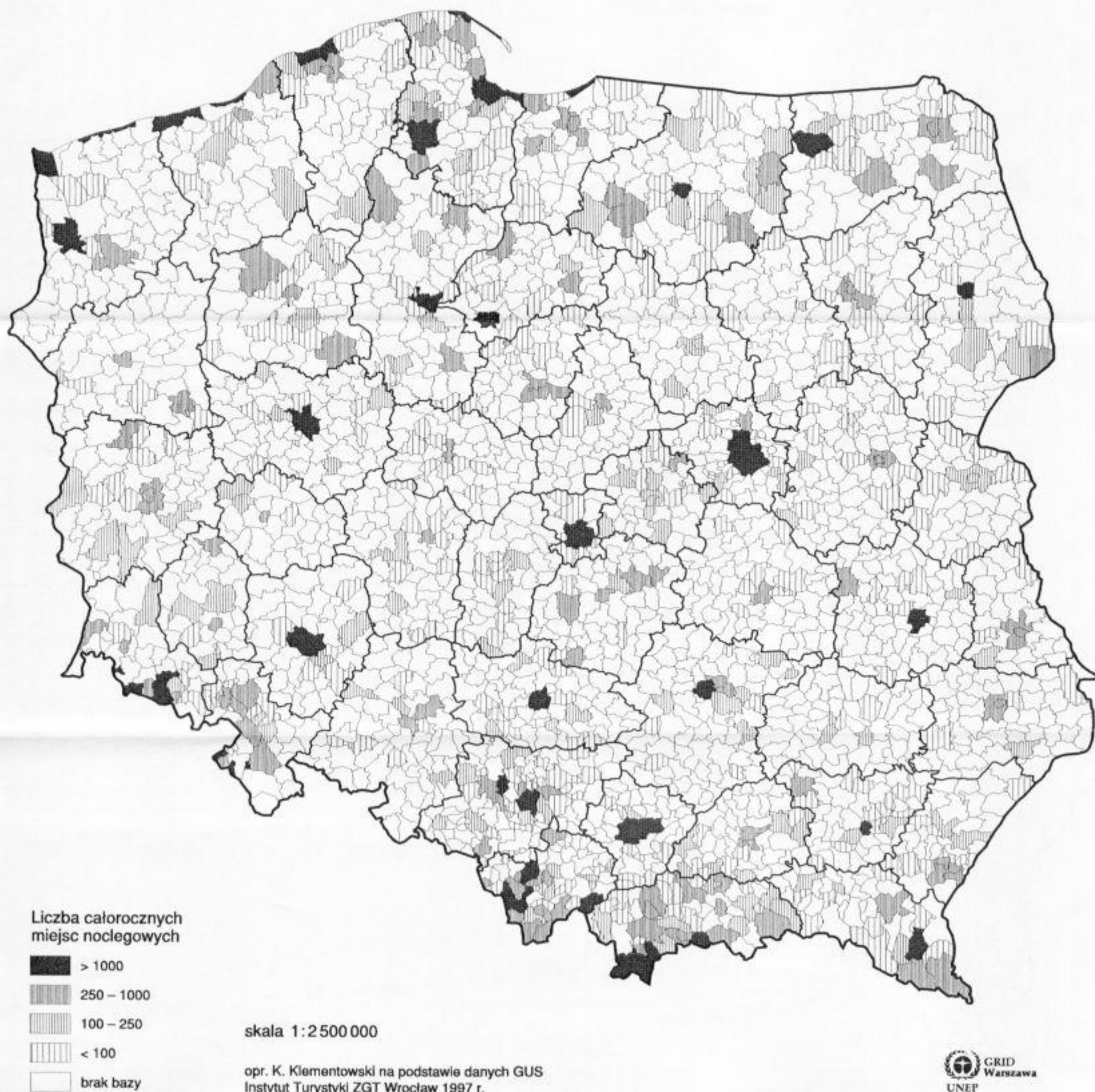
- > 2000
- 500 – 2000
- 250 – 500
- < 250
- brak bazy

skala 1:2 500 000

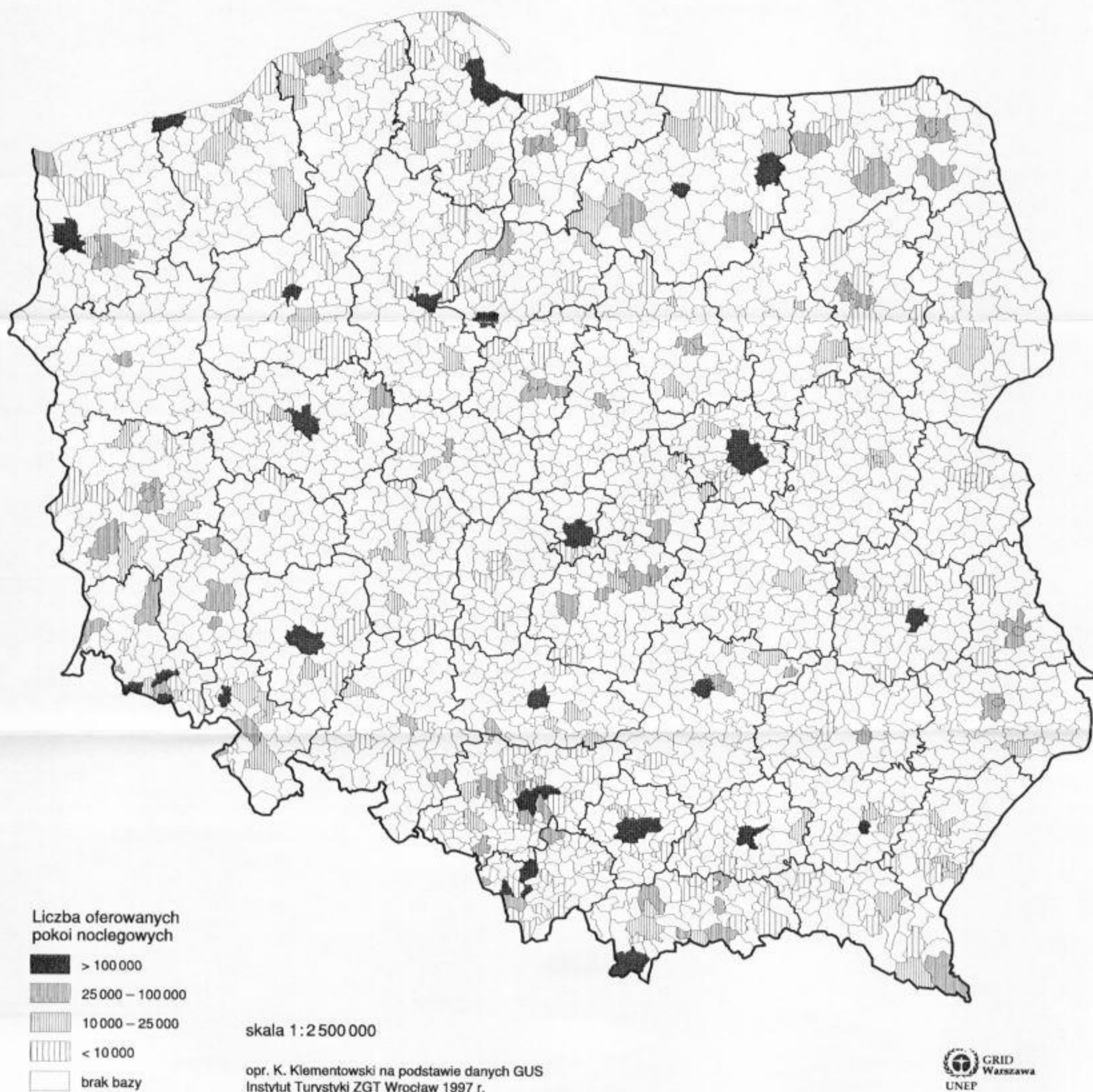
opr. K. Klementowski na podstawie danych GUS
 Instytut Turystyki ZGT Wrocław 1997 r.

Ryc. 8

ZRÓŻNICOWANIE WIELKOŚCI CAŁOROCZNYCH ZASOBÓW BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI
W PODSTAWOWYCH JEDNOSTKACH ADMINISTRACYJNYCH POLSKI

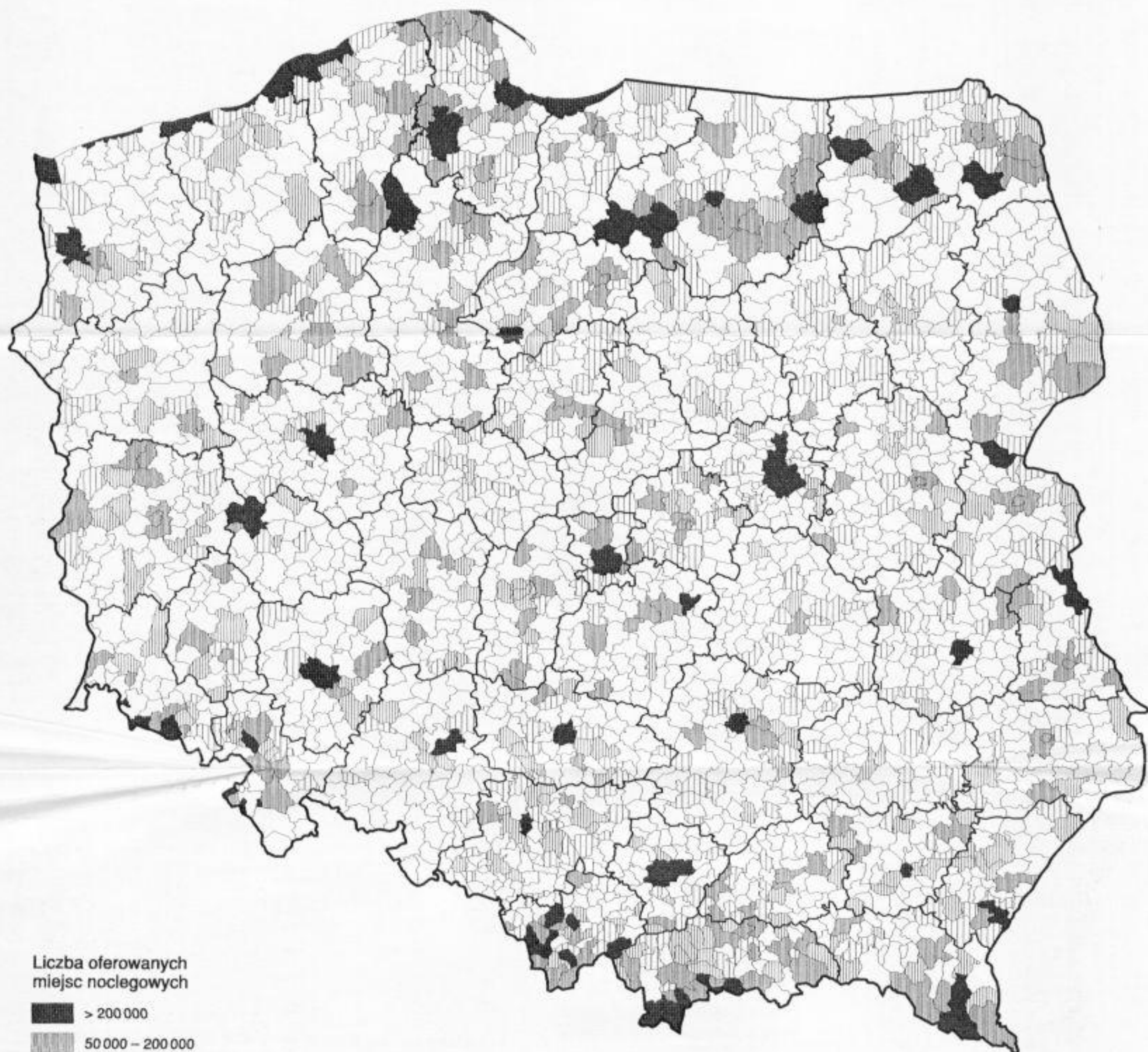

Ryc. 9
 ZRÓŻNICOWANIE ZDOLNOŚCI RECEPCYJNEJ HOTELI, MOTELI I PENSJONATÓW
 W PODSTAWOWYCH JEDNOSTKACH ADMINISTRACYJNYCH POLSKI

Ryc. 10

ZRÓŻNICOWANIE ZDOLNOŚCI RECEPCYJNEJ TZW. „POZOSTAŁYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH”
W PODSTAWOWYCH JEDNOSTKACH ADMINISTRACYJNYCH POLSKI

Liczba oferowanych
miejsc noclegowych

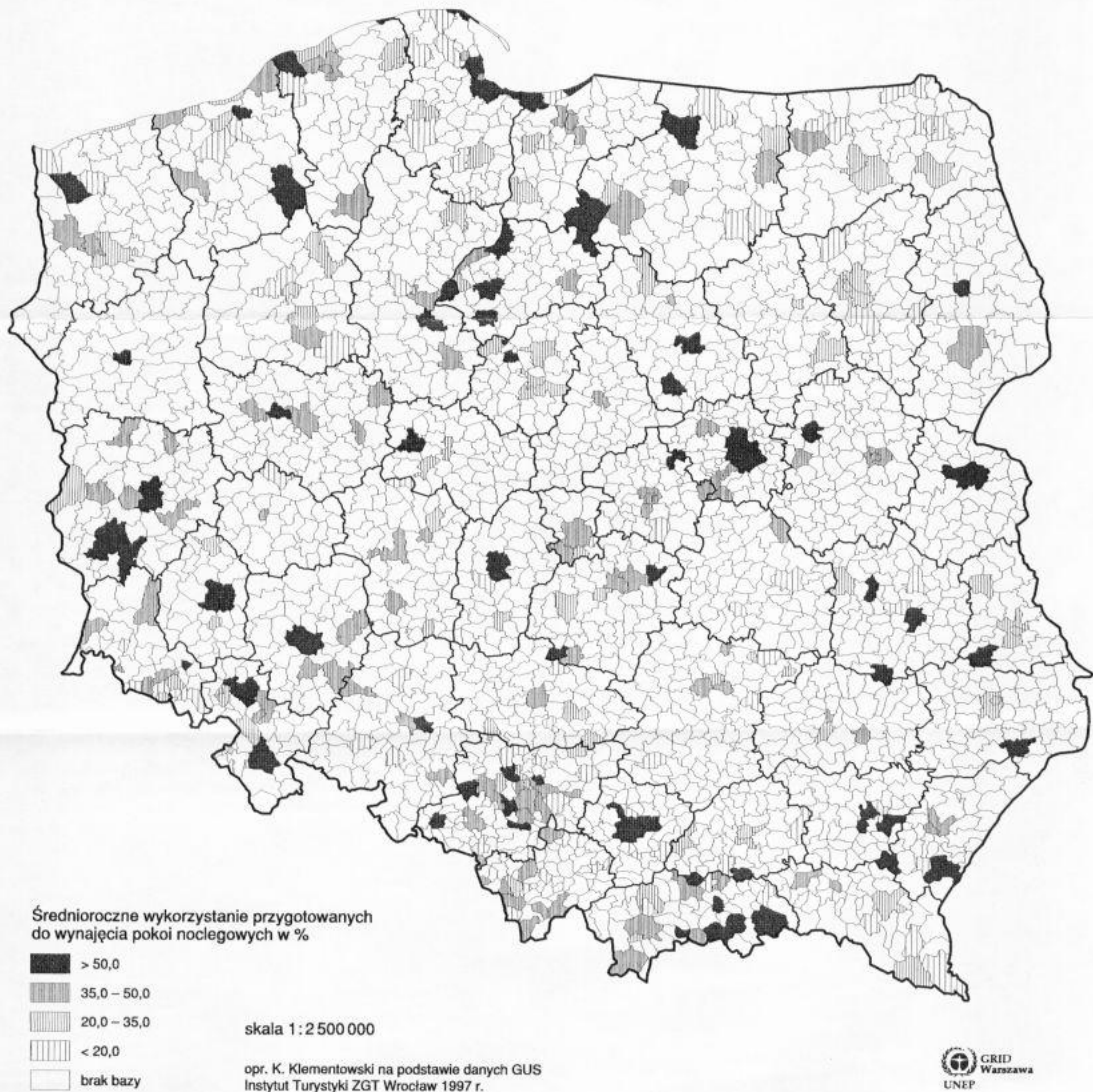
- > 200 000
- 50 000 – 200 000
- 15 000 – 50 000
- < 15 000
- brak bazy

skala 1:2 500 000

opr. K. Klementowski na podstawie danych GUS
Instytut Turystyki ZGT Wrocław 1997 r.

Ryc. 11

ZRÓŻNICOWANIE WYKORZYSTANIA ZDOLNOŚCI RECEPCYJNEJ HOTELI, MOTELI I PENSJONATÓW
W PODSTAWOWYCH JEDNOSTKACH ADMINISTRACYJNYCH POLSKI

Ryc. 12

ZRÓŻNICOWANIE ZDOLNOŚCI RECEPCYJNEJ TZW. „POZOSTAŁYCH OBIEKTÓW
NOCLEGOwych TURYSTYKI” W PODSTAWOWYCH JEDNOSTKACH ADMINISTRACYJNYCH POLSKI

